

Alkotmánybíróság
1015 Budapest,
Donáti u. 35-45. részére

Az első fokon eljáró
Fővárosi Törvényszék útján

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/1768-2/2022
Érkezett:	2022. SZEPT 15. e-mail
Példány:	1
Melléklet:	2 db
Kezelőiroda: 	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulíró - akit az 1. sz. melléklettel csatolt ügyvédi meghatalmazás alapján jelen eljárásban a Dr. Pénzes Katalin Ügyvédi Iroda) képvisel - az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26 és 27. § alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Jelen beadvány a 2022. július 6-i IV/1768-1/2022 számú alkotmányjogi panaszt a T. Alkotmánybíróság 2022. augusztus 15-i felhívása alapján kiegészített, egységes szerkezetű beadvány.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság Pfv.II.20.987/2021/9. sz. ítéletének, valamint a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.634/2020/20. sz. ítéletének alaptörvény-ellenességét és az Abtv. 43. §-ának megfelelően azokat semmisítse meg.

Ezen túlmenően alkotmányos követelmény megállapítását is kérem a tekintetben, hogy az élettárs fogalma nem köthető össze azzal a követelménnyel, hogy a feleknek legyen bármilyen csekély vagyona, és így alkotmányos jogokat sért a közös gazdálkodás bírósági értelmezése, amely szerint polgári jogilag szűkebben kell értelmezni az élettárs fogalmat, mint ahogy az emberek a hétköznapi életben használják, és a gazdasági közösség valamilyen, legalább csekély közös vagyonfelhalmozást, vagy közös vagyonfelhalmozási célt feltételez.

Kérelmem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

Bevezetés

Indítványozó szerint a fenti döntések sértik

- a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jogot (Alaptörvény XXVIII. cikke), mert a bíróságok nem tisztázták a tényállást és önkényesen mérlegelték a bizonyítékokat (csak az alperes által hivatkozott bizonyítékokat fogadták el, felperesi tényállításokat nem vették figyelembe vagy kiforgatták azok tartalmát);
- a jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos követelményét (Alaptörvény B) cikke), mert a bíróságok jogalkalmazása korábbi időszakokra visszahatóan szűkítette az élettárs fogalmát;
- a jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos követelményét (Alaptörvény B) cikke), valamint az Alaptörvény C) cikkét, a T) cikkét, az I. cikkét, a XXVIII. cikkét és a 28. cikkét, mert az élettársi kapcsolat során elvárt gazdasági közösséget a bírósági gyakorlat deklaráltnan szűken értelmezi, amely nem összeegyeztethető a jogszabály szövegével és így a bíróság jogalkotó szerepet vállal fel, amely az Alaptörvénnyel ellenes a fenti cikkek alapján;

- a jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos követelményét, és az Alaptörvény XXVIII. cikkét és 28. cikkét, mert a deklarált jogértelmezés ellenére nincsen egységes joggyakorlat, azaz az állampolgárok nem tudhatják, hogy mikor minősül vita esetén a kapcsolatuk élettársi kapcsolatnak;
- a jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos követelményét (Alaptörvény B) cikke), valamint az Alaptörvényben szabályozott tulajdonhoz való jogot (XIII cikk), mert a deklarált jogértelmezési gyakorlatának eredménye az, hogy az élettársi kapcsolatban álló személyt, aki megfosztja a tulajdonhoz való jogától azzal, hogy nem tekinti élettársnak;
- a jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos követelményét (Alaptörvény B) cikke), valamint az Alaptörvényben szabályozott magánszférához családhoz való jogot (VI. cikk), az emberi méltósághoz való jogot (II. cikk), mert a deklarált jogértelmezési gyakorlat eredménye az, hogy az élettársi kapcsolatban álló személyt megfosztja az élettársi kapcsolatból fakadó minden jogától és a kapcsolatában betöltött szerepét 'leminősíti';
- a diszkrimináció tilalmát (Alaptörvény XV cikke), mert a bíróság által elvárt joggyakorlat, amely elvárja a közös beruházás igazolását az élettársi kapcsolatban a kiszolgáltatottabb féllel szemben, amely általában a nő számára hátrányos, azaz diszkriminatív szabályozás;
- az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdését, amely előírja azt, hogy „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját”.

ad) Tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jog

Tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jog alapján a bíróságoknak a jogszabályok előírásai szerint részrehajlás nélkül kell egy adott jogvitát eldöntenie. Jelen esetben elsőfokú bíróság megállapította azt, hogy felek között gazdasági közösség fennállt 1995-től kezdődően és élettársak voltak. Másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság okszerűtlenül mérlegelte a bizonyítékokat, a felek között nem volt gazdasági közösség. A másodfokú bíróság hivatkozott arra, hogy a „Ptk. 685/A.§-hoz kapcsolódó következetes ítélkezési gyakorlat szerint az élettársi kapcsolat jogi fogalma feltételezi a felek közötti érzelmi kapcsolat fennállását, együvé tartozásuk harmadik személyek előtti felvállalását, a közös lakásban való együttlakást, a közös háztartás fenntartását és azt is, hogy a felek legalább hallgatólagosan egyetértsenek abban: a közös gazdasági tevékenységük eredményeként szerzett vagyon közös legyen. (Legfelsőbb Bíróság Pfv.II.20.759/1993/4., Pfv.II.21.364/2000. és Pfv.II.20.357/2011/9., BH 1998.588). A másodfokú bíróság indokolása szerint felperes munkaszerződéssel dolgozott I. rendű alperesnél, és felperes saját maga finanszírozta a közösen lakott ingatlan felújítását, felperes által I. rendű alperes nevében szereplő ingatlanok tekintetében nyújtott szolgáltatások nem alapozzák meg a gazdasági közösséget, azok szívességi szolgáltatások voltak vagy munkavállaló által nyújtott szolgáltatások körébe tartoznak csak.

A tisztességes eljárás követelménye tekintetében a teljes eljárást vizsgálni szükséges, a tisztességes eljárás alkotmányos követelményét sérti az, ha egy bíróság csak az egyik fél állításait veszik figyelembe, a másik fél állításait és bizonyítási eljárásait nem értékeli. Amennyiben elegendő lenne az alkotmányossághoz az, hogy az ítéletben szerepeljen valamilyen tényállás és az ítélet hivatkozzon bizonyítékokra, az alkotmányos védelem kiüresedne.

Jelen esetben indítványozó nem egy ténykérdés felülmérlegelését kéri a tisztességes eljárás követelménye alapján, hanem annak elemzését, hogy alkotmányos-e az, ha a bíróság kizárólagosan alperes állításait vizsgálja és veszi figyelembe a tényállás megállapítása során, felperes tényállításait nem értékeli és meg sem mondja azt, hogy felperesi tényállításokat miért nem vette figyelembe, és ennek a jelen esetre való alkalmazását.

Jelen esetben a másodfokú bíróság nem foglalkozott annak a kérdéskörnek a tisztázásával, hogy felperes ténylegesen milyen szolgáltatásokat nyújtott I. rendű alperes részére az életközösségük alatt I. rendű alperes nevében lévő vagyontárgyakkal kapcsolatosan. A bíróság még csak meg sem említette a döntésében, hogy mely szolgáltatásokat tartott bizonyítottnak, amelyek tekintetében úgy vélte, hogy azok nem haladják meg a szívességi szolgáltatás vagy esetleg a kizsákmányolt munkavállalótól elvárt feladatokat. Anélkül, hogy a bíróság meghatározná azt, hogy felperes milyen szolgáltatásokat nyújtott, a bíróság nem értékelheti azokat. Továbbá a bíróság azzal, hogy egymás mellé helyezi vagylagosan a szerelmi kapcsolat miatt elvárható szívességi szolgáltatást és a munkavállalótól elvárható plusz szolgáltatást, egyértelműen jelzi azt, hogy a bíróság nem tárta fel a tényeket.

A másodfokú bíróság ezekkel a kérdésekkel annak ellenére nem foglalkozott, hogy ezeknek a tényeknek a tisztázása alapján lehetett volna eldönteni, hogy a bíróság által elvárt közös vállalkozás, közös cél megvalósult-e a felek 12 éves házasság előtti együttélése során akár teljes időtartamra, akár annak egy részére.

Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy felek között nem állt fenn élettársi kapcsolat, a bíróságnak részleteznie kellett volna azt, hogy mely felperes által felhívott szolgáltatásokat tekintett bizonyítottnak, melyeket nem fogadott el, mint nyújtott szolgáltatást, és ez alapján egyes szolgáltatásokra lebontva határozhatta volna meg azt, hogy melyik a szívességi szolgáltatás és mely munkavállalói kötelezettség. Amennyiben ezt megtette volna, kiderült volna az, hogy nem megalapozott a bíróság érvelése: nem tekinthető szívességi szolgáltatásnak az, hogy felperes és I. rendű alperes közösen neveli I. rendű alperes gyermekét két éven keresztül, nem tekinthető szívességi szolgáltatásnak az, hogy felperes éveken keresztül támogatja, hozza és viszi I. rendű alperest a tanulmányai helyére, szervezi és tartja a kapcsolatot I. rendű alperes diáktársaival annak érdekében, hogy I. rendű alperes az iskolákat el tudja végezni, vendégül látja I. rendű alperes baráti körét a közösen lakott lakásban, elvégzi a háztartási munkákat a közösen lakott ingatlanban (itt jegyzi meg indítványozó, hogy a bíróság vagy egyáltalán nincsen tisztában azzal, hogy mivel jár egy háztartás fenntartása, ha tényállás kiegészítéseként azt tartotta fontosnak, hogy felek hétközben étteremből hozták az ebédet, hétvégére közösen (I. rendű alperes pénzéből) vásároltak és felváltva főztek, felperes mosott, vasalt, takarított és I. rendű alperes vitte ki a szemetet).

Továbbá amennyiben a bíróság szerint a végrehajtói iroda nem a felek együttes vállalkozása volt, a bíróságnak meg kellett volna vizsgálnia, hogy felek között volt egy valamilyen közös cél a házasság előtt együtt töltött 12 éves időtartam alatt, és az a közös cél mennyi ideig volt megállapítható a felek között. Ezt a másodfokú bíróság nem vizsgálta meg.

A fentiek alapján a másodfokú bíróság döntése sérti a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos követelményt. Egy bírósági eljárásban alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az, hogy a bíróságoknak nem elegendő formálisan megfelelni a Pp. előírásainak a tényállás tisztázása, bizonyítékok mérlegelése és jogi indokolás tekintetében, hanem az eljárásnak érdemben kell az ügyre vonatkozó tényállást tisztázni, a bizonyítást

lefolytatni és a bizonyítékokat mérlegelni és az ítéletnek ezen eljárásra érdemben kell hivatkoznia.

ad) Jogállamiság, jogbiztonság

A jelen ügyben a másodfokú bíróságnak a felülvizsgálati bíróság által osztott hivatkozása szerint a bírósági jogértelmezés deklaráltnan szűken értelmezi a gazdasági közösség fogalmát.

Visszaható hatály kérdése

Indítványozó szerint a fentiekben leírt bírósági jogértelmezési gyakorlat, amely deklaráltnan szűken értelmezi az élettárs fogalmát, és amely ennek ellenére sem egyhangú jogértelmezés sérti a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát. A jogbiztonság alkotmányos védelme alapján nem csak akkor él a visszaható hatály tilalma, ha a jogalkotó a jogszabály szövegét megváltoztatja. Abban az esetben is alkotmányos védelmet kell élveznie az állampolgároknak, amennyiben egy általános megfogalmazású jogszabályt a jogalkalmazó tölt ki tartalommal. Indítványozó szerint a visszaható hatály tilalma azt is kell, hogy jelentse, hogy a jogalkalmazó bíróság ne tudjon a korábbi jogértelmezésével ellentétes jogértelmezést alkalmazni a korábbi időszakra vonatkozó élethelyzeteket vizsgáló ítéltelzése során.

Jelen esetben indítványozó 1995. és 2009. között élt I. rendű alperessel együtt. A másodfokú bíróság a döntését 2021. március 18-án hozta meg, felülvizsgálati bíróság 2022. március 29-én döntött. Amint azt a 6. sz. mellékletként csatolt ítéltelzési gyakorlatról készített összefoglaló igazolja, abban az időszakban amikor indítványozó és I. rendű alperes családként éltek együtt, a bírósági joggyakorlat nem értelmezte az élettársaknál elvárt gazdasági közösséget olyan szűken, ahogy azt 2016-tól kezdődően elkezdte értelmezni. Azaz a jelen esetben a bíróságok az élettársi jogviszony lezárását követően változtatták meg azt, hogyan kell értelmezni az élettársi jogviszony tartalmát.

A jogértelmezés is fejlődhet, alakulhat, azonban nem hathat ki a korábbi jogviszonyokra, hiszen ebben az esetben is fennáll az, hogy az állampolgár nem tudhatott a cselekmény végzésekor arról, hogy a jövőben a bírósági jogértelmezés megváltozik és így nem volt 'lehetősége arra, hogy magatartását a később megváltoztatott jogértelmezéshez igazítsa.

Indítványozó szerint a jogállamiság követelménye nem áll meg a jogszabályok előírásainak vizsgálatánál. Amennyiben a jogszabály általános megfogalmazású és annak tartalmát a jogalkalmazó tölti ki tartalommal, a jogalkalmazással szemben is fennáll az az alkotmányos követelmény, hogy az állampolgárok tudjanak arról, hogy milyen szabályok irányadók rájuk és ehhez tudják igazítani a tevékenységüket. Ez az elvárás a jelen esetben a bírói joggyakorlat változása miatt nem teljesült, így a megváltozott joggyakorlat alapján hozott bírósági ítélteltek sértik az Alaptörvény jogbiztonságra vonatkozó előírását (illetve a tisztességes bírósági eljárás követelményét).

Indítványozó álláspontja szerint a jogállamiság alkotmányos védelméhez, amennyiben az a visszaható hatály tilalmához kapcsolódik, nem szükséges egyéb alkotmányos jog sérelmét igazolni. Önmagában a jogszabályok (a bíróságok jogalkotó jogértelmezése mint quasi jogszabály) visszaható hatályú alkalmazása elegendő az alkotmányos jogsértés megállapításához.

A jogállamiság alkotmányos elve alapján elvárás az, hogy a bíróságok jogalkalmazó szerepe ne legyen önkényes jogalkotás

A bíróságok által hivatkozottak szerint hiába tekintik magukat a felek élettársnak, ha nem tudja felperes bizonyítani, hogy pénzügyileg hozzájárult a vagyongyarapításhoz, a felek polgári jogi szempontból nem élettársak.

Indítványozó álláspontja szerint a bíróságok joggyakorlata két szempontból is alkotmányellenes/alaptörvény ellenes.

- Egyrészt az élettárs fogalmat a polgári jog és más jogági jogszabályok is használják, de külön nem definiálják, így az élettárs fogalmára a Ptk. fogalma irányadó, amely gazdasági közösségre hivatkozik. A szűkített értelmezés nem vezethető le az élettárs, mint érzelmi közösség fogalmából. Nem lehet jogszerű egy olyan szabályozás, amely kizárja az élettársak fogalmából azokat, akiknek nincsen vagyona, illetve azokat, ahol a vagyont nem közösen keresték meg vagy a felperes nem tudja igazolni azt, hogy alperes nevén lévő vagyontárgyakhoz az élettársnak tekintendő személy pénzügyileg hozzájárult (pl. hogyan lehet a bírósági gyakorlat alapján igazolni az élettársi kapcsolatot és így egy szerződés ingyenességét egy olyan esetben, amikor harmadik személy a régi Ptk. 203.§-a vagy a Ptk. 7:120.§-a alapján az élettársakkal szemben arra hivatkozik, hogy egy szerződés élettársak közötti szerződés volt és vele szemben ez hatálytalan.) A jogállamiság és biztonság szempontjából ilyen szűkítő értelmezés elfogadhatatlan.
- Másrészt függetlenül attól, hogy a fentiek alapján a jogbiztonság szempontjából elfogadhatatlan az élettársnak a hétköznapi értelemben használt tartalmához képest szűkebb értelmezése, a bíróságoknak nem is egységes a gyakorlata, a bíróságok a gyakorlatban egymásnak ellentmondóan szabályozzák azt, hogy mikor áll fenn gazdasági közösség.

Indítványozó álláspontja szerint a bírósági gyakorlat összekeveri az élettárs fogalmát az élettársak vagyoni szabályozásával. Az élettárs fogalma közös háztartást, érzelmi kapcsolatot és gazdasági közösséget jelent; közös vagyont vagy közös vagyont teremtésének célját nem igényli. Hiába bérel két személy egy lakást és osztoznak a lakás fenntartásának költségein, és adott esetben még szerelmi kapcsolatot is fenntartanak egymással, nem élettársak még. Ha azonban az együttlakáson túl is közösen élik az életüket, közösen utaznak, szórakoznak, egymást támogatják az életük során, az már gazdasági közösséget jelent, hiszen ebben az esetben az egyik fél pénzügyi döntései a másik fél igényeit is figyelembe veszi.

Az élettársi kapcsolatot nem lehet azon az alapon meghatározni, hogy a felek akarnak-e, tudnak-e közösen vagyont felhalmozni. Élettársi kapcsolat áll fenn akkor is, ha a feleknek nincs közös vállalkozása, ha bevételeiket bár önállóan használják fel, de a felhasználás során a másik igényeit is figyelembe veszik, sőt fennállhat élettársi kapcsolat akkor is, ha egyik félnek egyáltalán nincsen önálló bevétele.

Valószínűleg a bíróságok is érzik az ítélezési gyakorlatuk során azt, hogy az élettárs fogalma nem köthető a vagyonszerzéshez, és emiatt van az, hogy bár deklarálják a bíróságok a szűk értelmezést, van olyan, amikor eltérnek ettől. Önmagában az a tény, hogy a bíróságoknak a mai napig nincsen egységes gyakorlata az gazdasági közösség kérdéskörében igazolja azt, hogy a szabályozás nem megfelelő.

A jogállamiság alkotmányos elve alapján a bíróságok a jogértelmezésük során nem alkothatnak jogot, csak jogalkalmazói szerepkörben járjanak el. A bírósági jogértelmezés nem

vezethet el odáig, hogy a jogszabály szövegével ellentétes jogértelmezést adjanak egy adott jogszabálynak. Indítványozó szerint a jogállamiság követelménye önmagában, illetve az Alaptörvény C) cikkével, a T) cikkével, az I. cikkével, a XXVIII. cikkével és a 28. cikkével együttesen korlátozza a bíróságokat, és nem szükséges egyéb alkotmányos jog megsértése ahhoz, hogy a bíróságok jogalkotása ellen az állampolgárok alkotmányos védelemben részesüljenek. Amennyiben a T. Alkotmánybíróság a hatáskörét csak azon esetekre korlátozná jogállamiság tekintetében amikor egyéb alapjog sérül a bíróságok jogalkotó jogértelmezésével, az Alkotmánybíróság jogalkotói joggal ruházná fel a bíróságokat, amellyel jelentősen korlátozza a jogalkotói jogokat, hiszen ebben az esetben bármit előírhat a jogalkotó, ha az nem érinti az Alaptörvényben meghatározott egyes alapjogokat, akkor a bíróságok akár a jogszabály szövegétől eltérő jogértelmezést is kialakíthatnak annak ellenére, hogy az Alaptörvény szerint a bíróságok feladata a jogszabályok alkalmazása, nem a jogalkotás.

Az EJEE joggyakorlata is kimondja, hogy a jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos védelmébe ütközik az, ha a bíróságok önkényesen értelmezik a jogot. Az EJEE gyakorlata alapján van lehetőség jogfejlődésre, azonban ez nem lehet önkényes. Jelen esetben a bíróságoknak az élettársi kapcsolat tekintetében elvárt gazdasági közösség jogértelmezésének változása egy bírónak a legfelsőbb bírói fórumhoz történő kinevezéséhez és az ő jogértelmezéséhez kapcsolódik. Sérti a jogbiztonság, jogállamiság elvét az, hogy a törvényi szinten szabályozott élettárs fogalma egy bíró jogértelmezése miatt ilyen jelentős változáson mehet keresztül.

Annak ellenére, hogy indítványozó szerint a jogbiztonság, jogállamiság alkotmányos követelménye önmagában tiltja a jogszabállyal ellentétes jogértelmezés bíróságok általi kialakítását, indítványozó hivatkozik arra, hogy a bírósági jogértelmezés sérti a tulajdonhoz való jogot, a magánszférához és az emberi méltósághoz való jogot.

A polgári jog definíciója és a szabályozása alapján nem attól függően van vagy nincs a felek között kapcsolat, hogy van-e vagyonuk. A felek jövedelmi viszonyai közötti különbséget a jogszabály nem annak megállapítása során veszi figyelembe, hogy fennáll-e a gazdasági közösség, hanem annak megállapítása során, hogy az élettársi kapcsolat alatt szerzett közös vagyont milyen arányban kell a felek között megosztani.

Az Alkotmánybíróságnak alkotmányos követelményként ki kell mondania, hogy az élettárs fogalma nem köthető össze azzal a követelménnyel, hogy a feleknek legyen bármilyen csekély vagyona, és így alkotmányos jogokat sért a közös gazdálkodás azon bírósági értelmezése, amely szerint polgári jogilag szűkebben kell értelmezni az élettárs fogalmát, mint ahogy azt az emberek a hétköznapi életben használják, és a gazdasági közösség valamilyen közös vagyonfelhalmozást, vagy közös vagyonfelhalmozási célt kíván.

ad) Diszkrimináció tilalma

Amennyiben a T. Alkotmánybíróság szerint a fentiek ellenére nem sérti a jogbiztonságot és a jogállamiságot az, hogy az élettárs fogalmát szűken, illetve különböző élethelyzetekben eltérően értelmezik a bíróságok, a szabályozás rejtett diszkriminációt jelent, mert azt eredményezi, hogy a gyengébb érdekérvényesítő fél, aki általában a nő, hátrány szenved mivel éppen az alárendelt szerepe miatt nem tudja igazolni a beruházásban való közreműködését és így nem tudja igazolni az élettársi kapcsolat fennállását.

Amint a jelen eset mutatja a bíróság nem értékelte a felperes által az életközösség során nyújtott tevékenységeket, míg I. rendű alperes neve alatt szerzett ingatlanok tekintetében felperes által nyújtott szolgáltatásokat az érzelmi kapcsolatuk miatti szívességi szolgáltatásnak vagy esetlegesen egy munkavállalótól elvárható plusz szolgáltatásnak minősítette, de nem olyanak amelyek a közös gazdálkodást megalapozná, mivel felperes nem tudta igazolni azt, hogy saját pénzét befektette volna az ingatlanvásárlásba (annak ellenére, hogy nem volt vitatott, hogy felperes jövedelme alperesi vállalkozásból származott és formálisan alperesi vállalkozás számára vették az ingatlanokat).

ad) Nemzetközi jogba ütköző szabályozás

Így amennyiben az Alaptörvény fent hivatkozott cikkeivel a vitatott ítéletek nem ellentétesek, a döntések sértik az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdését, amely előírja azt, hogy „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése, a jogorvoslati lehetőségek kimerítése:

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes és az I. rendű alperes 1995 márciusától élettársakként éltek együtt a [REDACTED] szám alatt, 2007. decemberében házasságot kötöttek, majd 2009. január 2-án szűnt meg az életközösségük. Az életközösség ideje alatt felperes I. rendű alperes újonnan alapított végrehajtói irodájában dolgozott (először bejelentés nélkül, később minimálbérért), felújították, bővítették, és életszínvonalat növelő beruházásokat végeztek a közösen lakott ingatlanban, a végrehajtói iroda részére irodaként időről időre ingatlanokat vásároltak, majd amikor az iroda „kinőtte azt” a korábbi ingatlanokat bérbeadás útján hasznosították, két évig közösen nevelték I. rendű alperes gyermekét a közös ingatlanban, felperes akkor még kiskorú gyermeke is velük élt így őt is együtt nevelték, együtt töltötték idejüket, együtt nyaraltak, felperes szívességi szolgáltatásokat meghaladó mértékben segítette I. rendű alperest, és az életüket elsődleges a végrehajtói iroda letéti számlájáról időről időre kivett pénzzel finanszírozták.

A tényállás részletes leírását a 2. sz. mellékletként csatolt a Fővárosi Törvényszék 2020. február 14. napján meghozott 64.P.20.694/2009/290. számú ítélet 3. oldal utolsóelőtti bekezdésétől – 6. oldal első bekezdéséig terjedő része tartalmazza.

A másodfokú bíróság a tényállás kiegészítésével azt állapította meg, hogy felperes a közösen lakott lakást módosított keresetében nem tette az elszámolás alá tartozó vagyonlistába, így

nem kellett azon I. rendű alperesi érveléssel foglalkozni, hogy súlyos eljárási hiba az, hogy az ingatlan tulajdonosait nem vonták perbe.

A másodfokú bíróság szerint elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítást a felek nyilatkozatai által indokolt körben lefolytatta, azonban a felperes és az I. rendű alperes többszöri részletes személyes meghallgatása ellenére a felek perbeli nyilatkozatait nem mérlegelte, és az egyéb bizonyítékokkal nem vetette egybe (rég. Pp. 206.§ (1) bekezdés)” és erre hivatkozással az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást” módosította és kiegészítette.

Másodfokú bíróság kiegészítette a tényállást meghatározott elemekkel, azonban a döntéséből nem derül ki az, hogy mely tényállási elemet módosította a másodfokú bíróság.

Másodfokú bíróság ítélete szerint élettársi kapcsolat nem állt fent a felek között a házasság előtt együtt töltött kb. 12 év folyamán. A bíróság az ítélet [74] pontjában hivatkozik egy jogesetre, amely alapján akkor állapítható meg a felek között gazdasági közösség, ha van valami közös cél, ami gazdasági tevékenységre és a közös vagyon megszerzésére irányul, „azaz a gazdasági együttműködésnek a közös vagyon gyarapítása a célja (Pfv.II.21.451/2016/6. Indokolás [46])”

Másodfokú bíróság jogi érvelése szerint nem ügydöntő az, hogy I. rendű alperes a házasság alatt úgy nyilatkozott, hogy élettársak voltak a felek.

Másodfokú bíróság részletesen leírta azt, hogy az 57. sz. jegyzőkönyv szerint felperes mit nyilatkozott a munkavégzésének díjazásáról, arról, hogy mindent a végrehajtói iroda adózott és nem adózott bankszámláiról fizettek, és felperesnek volt elkülönült bankszámlája, majd ezekből a bíróság azt a következtetést vonta le, hogy felperes a megszerzett jövedelmével elkülönülten gazdálkodott, nem járult hozzá sem a háztartáshoz, sem a közös életvitel kiadásaihoz. (II. fokú ítélet 78. pont)

Másodfokú bíróság szerint „az elsőfokú bíróság tévesen és okszerűtlenül következtetett a felperes I. rendű alperessel szembeni anyagi kiszolgáltatottságára, és arra, hogy személyes pénzügyi mozgásterét csak a hitelkerete megemelésével tudta biztosítani” (elsőfokú ítélet 13. oldal első bekezdés).

A bíróság ezeken túl kijelentette, hogy a házasságkötésig tartó időszakban egyetlen perbeli vagyontárgy esetében sem mutatható ki, hogy a megszerzéséhez a felperes anyagi eszközökkel bármilyen csekély mértékben is hozzájárult volna.” (II- fokú ítélet 80. pont)

Ezt követően a bíróság kijelentette, hogy az ingatlanvásárlással, -felújítással majd korábban irodának vett két ingatlan utóbbi bérbeadásával kapcsolatos ügyintézésben nyújtott felperesi segítség nem lépte túl az egymással érzelmi kapcsolatban állók közötti szokásos szívességi szolgáltatás mértékét ... másrészt „kevesebb főt foglalkoztató magánmunkáltatók esetén teljesen hétköznapi és megszokott gyakorlat, hogy az alkalmazottak a szorosan vett munkaköri feladataikat meghaladó, de a munkáltató gazdasági érdekkörébe tartozó egyéb tevékenységet is ellátnak”. A felperesnek a végrehajtói iroda pénzügyi adminisztrátoraként a bérleti díjak számlázásában, beszédésében nyújtott segítsége ezért ez utóbbi okból sem tekinthető vagyonszerzésben való közreműködésnek (II. fokú ítélet [81] pont)

A II. fokú ítéletet felperes 3. sz. mellékletként csatolja.

Másodfokú bíróság nem tett említést arról, hogy azon tényállási elemek, amelyek nem azt a célzott eredményt támasztják alá, hogy I. rendű alperes és felperes önállóan gazdálkodott

volna miért nem vette figyelembe, és hogyan oldotta fel I. rendű alperesnek esetlegesen egymásnak ellentmondó nyilatkozatait. A bíróság többek között nem tisztázta, hogy:

- miért nem támasztotta alá a gazdasági közösséget az, ahogy felek együtt éltek
- mi lehetett az indoka annak, hogy amennyiben felperes csak munkavállaló I. rendű alperesi vállalkozásban, aki minimálbért keresett, egyidejűleg amikor kért, kapott pénzt I. rendű alperestől.
- miből vezette le a bíróság azt, hogy alperes által adott jelentős pénzt alperes visszatérítési szándék nélkül adta, és nem azért, mert együtt éltek a felek és együtt gazdálkodtak
- mi volt az oka annak, hogy I. rendű alperes rendszeresen adott a saját vállalkozása letéti számlája terhére felperesnek pénzt
- hogyan egyeztethető össze I. rendű alperesnek és I. rendű alperesi tanúknak azon nyilatkozata, hogy mindent I. rendű alperes finanszírozott, azzal, hogy I. rendű alperes később azzal érvelt, hogy kölcsönt nyújtott felperesnek
- miért nem jelent közös célt az, hogy a közösen lakott ingatlan felújítását I. rendű alperes finanszírozta
- miből élt és finanszírozta I. rendű alperes az ingatlanjai felújítását, ha nem használta a bankszámláját
- hogyan finanszírozta I. rendű alperes a közös életüket, ha nem vett fel a bankszámlájáról pénzt és fizetését jóval meghaladó életszínvonalon éltek
- miért nem jelent az közös gazdálkodást, hogy az együttélésük alatt mindkettőjük bevétele alapvetően a végrehajtói iroda működéséből származott, és sem felperes, sem I. rendű alperes hivatalos fizetése nem felelt meg az életszínvonaluknak és az ingatlan-beruházásoknak

Felperes felülvizsgálati eljárást kezdeményezett a II. fokú döntéssel szemben.

Felülvizsgálati bíróság a másodfokú ítéletnek a szívességi szolgáltatásra vonatkozó rendelkezésének összegzéséből (29. pont) kihagyta azt, hogy alperesi ingatlanokkal kapcsolatos felperesi szolgáltatás másodfokú bíróság szerint vagylagosan szívességi szolgáltatás vagy munkavállalói kötelezettség.

Felülvizsgálati bíróság szerint „[73] A bíróságnak a gazdasági közösség megállapításakor abban kell állást foglalni, hogy a felek között fennállt-e közös gazdasági célokra irányuló gazdasági együttműködés, az együttélésben kifejtett tevékenységük során meghatározó súllyal jelentkezett-e a közös életvitel megfelelő életszínvonalú elősegítésének közös gazdasági alapja és hallgatólagosan egyetértettek-e abban, hogy a közös gazdasági tevékenység eredményeként szerzett vagyon közös legyen. A gazdasági közösség megállapíthatóságánál annak van döntő jelentősége, hogy a felek a közös célok érdekében legalább hallgatólagosan együttműködjenek és az általuk megszerzett jövedelmet közös célra, közös vagyon megszerzése érdekében használják fel. Az ítélkezési gyakorlat a közös cél fogalmát szűken értelmezi, annak gazdasági tevékenységre és a közös vagyon megszerzésére kell irányulnia, azaz a gazdasági együttműködésnek a közös vagyon gyarapítása a célja (Kúria Pfv.II.22.434/2016., Pfv.II.21.451/2016., Pfv.II.21.529/2019.). A másodfokú bíróság helyesen mutatott rá arra, hogy a gazdasági együttműködéshez nem elegendő a szoros érzelmi kapcsolatban élő felek mindennapokban megvalósuló kölcsönös támogatása.”

Felülvizsgálati bíróság elismerte azt, hogy felek gazdálkodása „lényegében úgy valósult meg, hogy a mindennapi életvitelhez, utazásokhoz, a magas színvonalú életvitelhez, a közös lakhatást biztosító ingatlanon végzett beruházáshoz szükséges pénzügyi háttér az iroda

bevételeiből a felperes számlájára átutalt pénzeszközökből fedezték” A bíróság szerint azonban „a pénz forrásának ténye azonban nem pótolja a hosszú távú közös célok érdekében való, legalább hallgatólagos egyetértés bizonyítását”. A felülvizsgálati döntés 76. pont.

„A gazdasági közösség ugyanis feltételezi azt, hogy az élettársak együttes és legalább hallgatólagos célja a közös vagyon gyarapítása. Önmagában tehát a másik fél vállalkozásában munkaviszony alapján való közreműködés, az egyes, a felek saját – vagy mint a jelen ügyben: külső harmadik személyek - vagyonát érintő beruházások nem felelnek meg a gazdasági közösség ítélkezési gyakorlat alapján kialakított tartalmának, a másik fél pénzbeli hozzájárulása vagy a közös megtakarítás erre a célra történő felhasználása hiányában, többlettényállás nélkül nem keletkeztet tulajdonközösséget. A közös munka közös gazdasági célként csak akkor értelmezhető, ha a peradatokból egyértelműen megállapítható a másik fél részéről is a közös vagyont gyarapító célja és az abban való hallgatólagos egyetértése. A Kúria rámutat arra, hogy a vásárolt vagyontárgy kiválasztása, annak hasznosításában való tevékenység az alvagyoni jelleget nem befolyásolja ...” (79. pont)

A Kúria ítéletének fentebb hivatkozott rendelkezése alapján felülvizsgálati bíróság elismerte, hogy felek a végrehajtói iroda vagyonát használták fel közös életük során, azonban a felülvizsgálati bíróság osztotta másodfokú bíróság szűk értelmezését, hogy kifejezett pénzügyi hozzájárulás hiányában nem állapítható meg a közös vagyont gyarapító cél, és így nem állapítható meg élettársi kapcsolat.

A Kúria Pfv.II.20.987/2021/9. döntése 4. sz. mellékletként csatolva.

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

A Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 17.Pf.20.634/2020/20. sz. döntésével szemben indítványozó felülvizsgálati eljárást kezdeményezett.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A Kúria Pfv.II.20.987/2021/9. döntését felperes 2022. május 16-án vette kézhez.

Indítványozó nyilatkozik arról, hogy az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidő (az alkotmányjogi panasz benyújtására alapjául szolgáló bírói döntés közlésétől számított 60 nap) megtartásra került.

d) Az indítványozó érintettségének bemutatása

Indítványozó a vitatott bírósági döntések felperese, a bírósági döntés felperes jogait érinti.

e) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta, vagy a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

ad) Tisztességes eljárás követelménye

Egy bírósági eljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog fogalmába tartozik az, hogy a bíróságok a pert a felperes kereseti kérelme szerint, felperesi tényállítások, ajánlott bizonyítási indítványok és jogi érvelések, valamint I. rendű alperesi tényállítások, ajánlott bizonyítási indítványok és jogi érvelések alapján tárgyalják-

Amennyiben a bíróság nem állapítja meg a tényállást, sérül a feleknek a tisztességes eljáráshoz való joga. Amennyiben a bíróság részrehajlóan mérlegeli a bizonyítékokat, illetve amennyiben a döntésből nem derül ki az, hogy a tényállást mely bizonyítékok alapján állapította meg, egyes bizonyítékokat hogyan értékelt, a mérlegelés során miért nem vette figyelembe, az esetleges ellentmondásokat hogyan oldotta fel, a bíróság döntése alapján nem lehet megállapítani azt, hogy a bíróság hogyan járt el.

Jelen eljárásban – amiatt, mert I. rendű alperes az eljárásban tagadta azt, hogy felek között gazdasági közösség fennállt az együtt töltött 14 éve alatt – alapvetően az volt a kérdés, hogy volt-e gazdasági közösség peres felek között, és így felperes és I. rendű alperes nevére ezen 14 év során vásárolt ingatlanokon élettársi közös tulajdon keletkezett-e.

(Indítványozó megjegyzi, hogy elsőfokú eljárásban I. rendű alperesi beadványokban visszatérő érvelés volt, hogy felek által közösen lakott [REDACTED] ingatlanok is közös vagyon körébe kellene tartoznia, amennyiben felperes szerint élettársi kapcsolat állt fenn, miközben az eljárás elején I. rendű alperes azt nyilatkozta, hogy az ingatlanból semmire nem tart igényt, semmi sem kell neki) de azt felperes nem vont be a vagyon körébe. Felperesi érvelés szerint amíg nem volt tulajdona, nem tudta bevonni a vagyoni körbe, és amint ráépítés címén tulajdoni arányt szerzett, bevonta a vagyoni körbe. Elsőfokú bíróság rendelkezett ezen vagyontárgyról is, I. rendű alperes fellebbezésében súlyos eljárási hibára hivatkozott amiatt, hogy a tulajdonostársakat nem vonták perbe, míg másodfokú bíróság szerint felperesnek nem volt keresete ezen ingatlanra, így irreleváns az, hogy nem vonták a tulajdonostársakat perbe. Annak ellenére, hogy felperes többször leírta, hogy a vagyon részének tekinti az ingatlan ráépítés címén szerzett részét, II. fokú bíróság arra a felperesi beadványra hivatkozva, amelyben felperes kérte az I. rendű alperesi ingatlanok értékének a szakértő által értékelt értéken való figyelembevételét, állapította meg azt, hogy felperesnek nem volt kereseti kérelme, figyelmen kívül hagyva a beadvány valós tartalmát és figyelmen kívül hagyva felperest azt követő beadványait is.)

Indítványozó azért tartja a bíróságok eljárását alkotmányos jogokat sértőnek, mert a másodfokon eljáró bíróság a tényállást nem tisztázta (nem határozta meg milyen szolgáltatásokat értékelt szívességi szolgáltatásként) és a bizonyítékok mérlegelése során önkényesen az alperes által tett állításokat értékelte bizonyítottnak, míg felperes állításait félreértelmezte, és azokból indokolatlan következtetéseket vont le, vagy azokat egyáltalán nem vette figyelembe. A felülvizsgálati bíróság a bizonyítékok felülmérlegelését nem végzi el, így a másodfokú bíróság felülmérlegelése során került megállapításra az a tényállás, amely szerint a feleknek nem volt közös beruházása (mert felperes a minimálbért saját bankszámlára kapta, és mert minden, amit felperes 12 éven keresztül a kapcsolatába fektetett, csupán szívességi szolgáltatás volt).

A jelen ügyben hozott másodfokú döntésében egyetlen hivatkozás sincsen arra, hogy felperesnek azon tényállításait, bizonyításait amelyek a közös gazdálkodást támasztják alá miért nem tartotta relevánsnak, miért nem fogadta el bizonyítottnak, és ellentétes nyilatkozatok esetén az ellentétet hogyan oldotta fel, az egyes bizonyítékokat milyen súllyal vette figyelembe (annak kivételével, hogy felperes részéről az I. rendű alperesi ingatlanok bérletével való foglalkozás nem haladta meg a szívességi szolgáltatás kereteit, illetve munkavállalóként tőle elvárható feladatok körét).

Másodfokú bíróság az indokolásban meg sem említi azt, hogy miért nem tartotta bizonyítottnak az élettársi kapcsolat fennállását legalább azon két évre vonatkozólag, amikor felperes és I. rendű alperes két éven keresztül a közös háztartásban közösen nevelte I. rendű alperes gyerekeit. Így nem tudható, hogy bíróság nem fogadta el azt, hogy együtt nevelték a gyereket, vagy a bíróság szerint ez is egy kapcsolatban elvárható szívességi szolgáltatásnak minősül, amely még nem alapozza meg az élettársi kapcsolatot?

Másodfokú bíróság szerint az I. rendű alperes nevén lévő ingatlanok felújítása és bérbeadása kapcsán felperes által nyújtott szolgáltatások szívességi szolgáltatások vagy munkaköri kötelezettség volt anélkül, hogy eldöntötte volna melyik. A bíróság érvelése részrehajló és a perbeli tényállástól és a realitásoktól elrugaszkodott. Miért teljesítette volna felperes munkavállalóként a nem munkakörébe tartozó feladatokat, ha nem valamilyen I. rendű alperessel közös cél miatt? Milyen módon finanszírozta I. rendű alperes a felújításokat, ha nem használta a bankszámláját az alatt a 14 év alatt, amíg felperessel együtt élt? Semmi oka nem volt felperesnek olcsón munkaerőt szerezni saját rokonságából, gyermeke baráti köréből, csak az, hogy hitte, hogy az peres felek közös beruházása.

A bíróság az indokolásban kiemeli azt, hogy felperesnek mennyi volt a keresete, azonban nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy I. rendű alperesnek ugyanakkor mennyi volt a keresete. A bíróság az indokolásban hivatkozik arra, hogy felperes a keresetét külön gyűjtötte és később az ingatlanának felújítására fordította, hivatkozik arra is, hogy I. rendű alperes támogatta felperest a felújításban, ugyanakkor nem foglalkozik azzal, hogy miért nem tartotta bizonyítottnak és az élettársi kapcsolat fennállását akkor, ha a közösen lakott ingatlan felújítását mindkét fél – állítólagosan – külön keresett pénzből valósította meg.

Másodfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy I. rendű alperes az eljárás során megtagadta a bíróság által kért iratok kiadását a végrehajtói iroda működésével kapcsolatosan.

Az eljárásban I. rendű alperes két tanút hívott meg, mindkettő tanú saját állítása szerinti is, I. rendű alperestől függő viszonyban volt. A bíróság semmilyen módon nem értékelte azt, hogy e függő viszony ellenére miért fogadta el a tanúk állításait. A bíróság ezen túl a tanúvallomásoknak az ellentmondásaival nem foglalkozik, csupán annyit tesz, hogy azokat a részeket nem idézi be a döntésénél figyelembe vett bizonyítékként, amelyek azt támasztanák alá, hogy a tanúvallomást nem lehet érdemben figyelembe venni. A tanúk nem voltak a felekkel olyan közeli kapcsolatban, hogy tudjanak arról nyilatkozni, hogy felek között gazdasági közösség fennállt-e, és nem is voltak jogvégezettek. A tanúk a felek magánéletéről olyan részletes és érdemi nyilatkozatot nem tettek, amelyből a bíróság le tudta volna szűrni azt, hogy volt-e felek között gazdasági közösség, a tanúk úgy nyilatkoztak, hogy biztos, hogy felek nem éltek gazdasági közösségben (és II. fokú bíróság ezt tekintette saját hivatkozása szerint releváns bizonyítéknak).

Amikor az egész eljárás alapkérdése az, hogy felek gazdasági közösségben éltek-e, egy olyan tanúnyilatkozat, amelyben I. rendű alperestől függő tanú kijelenti, hogy nem ismeri részletesen a felek életét, de felek biztosan nem éltek gazdasági közösségben nem vehető érdemi tanúbizonyításként figyelembe (ugyanúgy ahogy pl. egy perben ahol a bíróságnak azt kell eldöntenie, hogy ki felelős egy szerződésszegésért, az a tanú, aki kijelenti, hogy egyik fél felelős, nem releváns mivel ez jogkérdés amelyet a bíróságnak kell eldönteni). Másodfokú bíróság ezzel szemben a tanúk nyilatkozatait relevánsnak tartotta. Ez különösen annak fényében érdekes, hogy II. fokú bíróság egyidejűleg azzal is érvel, hogy I. rendű alperesnek –

aki viszont jogvégezett és így inkább tudnia kell azt, hogy mi egy jogi fogalom tartalma – amikor egy polgári peres eljárásban úgy nyilatkozik, hogy felperes élettársa, nem kellett figyelnie arra, hogy polgári jogilag mit is jelent az élettárs fogalma.

Másodfokú bíróság azzal az ellentéttel sem foglalkozott, amelye [REDACTED] tanú – aki függő viszonyban volt I. rendű alperessel, mert tőle kapott munkát – tanúvallomása önmagában jelentett. A tanúvallomás szerint „Az I. r. alperes elmondta, hogy a felújításokat többnyire ő fizette, különben nekem más rálátásom nem volt, és nem is lehetett a peres felek anyagi helyzetére, szerintem az alperes volt, aki fizette a felújításokat. Tudomásom van arról, hogy a felperes később hitelt vett fel, hogy folytassa a felújításokat, de a részletekbe nem mentünk bele, azokról nem tudok nyilatkozni. Az alperes baráti társaságban el is mondta, hogy nem óhajtja finanszírozni annak az ingatlannak a felújítását, ami nem az övé.” „Úgy tudom, hogy a felperes kapott fizetést az alperestől, de azt nem tudom, hogy mennyit. Feltételezem, hogy a felújítási költségeket teljes egészében a felperes az ő jövedelméből nem tudta volna megfizetni. Hogy a megélhetést meg tudta-e fizetni felperes a jövedelméből, azt én nem tudom megítélni. Valóban kértem kölcsön pénzt az I. r. alperestől, de azt meg is adtam.” A gazdálkodásukra nem volt rálátásom, de az biztos, hogy nem volt közös gazdálkodás, ezt mind a ketten mondták. Az I. r. alperes „azt mondta, hogy az én pénzem, az én akaratom”, a felperes pedig azt hangsúlyozta többször, hogy van saját jövedelme, a saját magát finanszírozza, és hogy nem függ senkitől. Biztos, hogy közös céljuk 2008-ig, ameddig kapcsolatban voltam velük, mert azóta csak az I. r. alperessel vagyok kapcsolatban, az biztos, hogy közös cél köztük nem volt.”

Másodfokú bíróság azzal az alapvető ellentéttel nem foglalkozik, hogyan lehetséges az, hogy miközben ugyanazon perben, ahol I. rendű alperes élettársnak vallotta magát, tanúként szerepelt [REDACTED] is, aki akkor akként nyilatkozott, hogy a család életéről nem tud beszámolni (40/F/3 szám alatt csatolt 12.P.XVIII. 20.697/2007/17 számú jegyzőkönyv 5. oldal első mondata), jelen perben annak igazolására tanúskodik, hogyan éltek a peres felek.

A bíróság magában a tanúvallomásban felmerülő ellentétekkel sem foglalkozott; pl. nem foglalkozott azzal, hogyan lehet feloldani azt az ellentmondást, hogy tanú saját állítása szerint nem volt rálátása a felek gazdálkodására, mégis ki tudja jelenteni azt, hogy közös céljuk, közös gazdálkodásuk nem volt.

A bíróság nem foglalkozott azzal, hogyan lehet feloldani azt az ellentmondást, hogy a tanú szerint I. rendű alperes finanszírozta az elején a [REDACTED] ingatlan felújítását, és felperesnek nem volt annyi pénze, hogy finanszírozza egyedül, és azért kellett hitelt felvennie, mert I. rendű alperes tovább már nem akarta finanszírozni a felújítást.

Másodfokú bíróság azzal az ellentéttel sem foglalkozott, amelye [REDACTED] tanú – aki szintén függő viszonyban volt I. rendű alperes barátja és szintén végrehajto – tanúvallomása önmagában jelentett.

A tanú vallomása szerint „Azt biztosan tudom, hogy külön gazdálkodtak, hiszen emlékszem arra, hogy egyszer együtt voltunk nyaralni 2000. és 2004. között Görögországban. A felperes valamilyen arany ékszert akart venni, azt a saját pénzéből vette meg, a külön pénzéből, különben a nyaralások is úgy voltak, hogy mindenki a külön pénzét összeadta felperes és I. r. I. rendű alperes is.

Tanú pontosít: Nem adták össze, mindenki a saját külön pénzéből ment, felperes és I. r. alperes is.” „Bíró kérdésére, hogy akkor két apartmant vettek ki:

Nem, azért hálni együtt háltak.

Tanú: Tudom, hogy felperes vett fel hitelt a felújításra, akkor kérdeztem I. r. alperest, hogy ez miért történt, ő pedig azt mondta, hogy mindenki azt csinál a pénzével amit akar. Az biztos, hogy közös háztartásban nem éltek, mindenki a saját dolgaira költötte a pénzét, olyannyira, hogy üllögarnitúrát én vettem nekik körülbelül 20.000,- Ft értékben, ajándékként” „Észrevételezi, hogy I. r. alperes hol együtt volt a felperessel hol nem, ezért mondta azt, hogy kettőjüknek vette a nyári üllögarnitúrát.

I. r. alperes kérdésére, hogy milyen volt a viszony a felperes és I. r. alperes között tanú: Nem volt semmilyen közös céljuk, nem gazdálkodtak együtt, az egyetlen cél volt „hogy néha együtt háljanak”.

A bíróság nem foglalkozott azzal, hogyan lehet feloldani azt az ellentmondást, hogy tanú szerint peres felek viszonya még azt a szintet sem érte el, amelyet peres felek nem vitattak.

A bíróság nem foglalkozott azzal, hogyan lehet feloldani azt az ellentmondást, hogyan tud olyan jogi fogalmakat, mint közös cél, gazdasági közösség, és hogyan tudja vajon azt, hogy felek között volt-e gazdasági közösség, ha egyedüli példa az, hogy felperes aranyékszert vett magának. A bíróság azt a kérdést sem teszi fel magának, hogy vajon honnan lehet tanúnak információja arról, hogy peres felek hogyan finanszírozták a nyaralásukat?

A bíróság csupán arra utalt, hogy a tanúvallomás alátámasztja azt, hogy peres felek külön gazdálkodtak.

Másodfokú bíróság egyáltalán nem foglalkozik azokkal a kérdésekkel, hogy a felek közös életviteléből adódóan felperes által nyújtott szolgáltatások – a bérlet intézésén kívül – hogyan értékelendők. A bíróság a tényállás kiegészítésében relevánsnak tekinti azt, hogy hétközben felek étteremből hozatták az ebédet, és fontosnak tartja megemlíteni azt, hogy I. rendű alperes vitte ki a szemetet. Azzal azonban nem foglalkozik, hogy ezen tényállási elemekből milyen következtetést vont le.

A bíróság nem oldja fel azokat az ellentéteket, amelyek I. rendű alperesi nyilatkozatokból és a tanúvallomásokból következnek a [REDACTED] ingatlan felújításával kapcsolatosan. I. rendű Alperes kezdeti beadványában, meghallgatása során – pl. 40. jegyzőkönyv – 6. sz. mellékletként csatolva – arról nyilatkozik, hogy a [REDACTED] felújítást ő finanszírozta. Másodfokú bíróság által relevánsnak tekintett tanúk is így nyilatkoznak, I. rendű alperes ugyanakkor 2013. november 25-i beadványában arra hivatkozik, hogy ő valójában nem támogatta a [REDACTED] ingatlan fejlesztését, hanem kölcsönt adott felperes részére. (I. rendű Alperesi érvelés szerint az igazolja, hogy I. rendű alperes kölcsönt adott, hogy az utalásokon jelezte, hogy kölcsön ügyletről van szó. Indítványozó megjegyzi - amint az az iratokból is kiderül, az utalások a végrehajtói letéti számláról történtek, onnan jogszerűen csak a végrehajtási eljárás felei részére lehet utalást teljesíteni a végrehajtási eljárással kapcsolatosan, és a megjelölt jogcím nem kölcsön, hanem tartozás volt.)

A bíróságnak ezen ellentéteket fel kellett volna oldania, vizsgálnia kellett volna, hogyan vett részt I. rendű alperes a felek által közösen lakott [REDACTED] felújításban, és ez a részvétel gazdasági közösséget eredményez-e a felek között.

A felülvizsgálati bíróság elfogadta azt, hogy felek közösen gazdálkodtak a végrehajtói iroda vagyonából, azonban osztotta azt az álláspontot, hogy felperesnek pénzügyileg hozzá kellett volna járulnia az alperesi ingatlanok megvásárlásához. A bíróság azonban nem veszi észre azon ellentétet, hogy amennyiben elfogadja a bíróság, hogy közösen gazdálkodnak a végrehajtói iroda vagyonából, miért kellett volna felperesnek kivennie pénzt ahhoz, hogy pénzügyileg hozzájáruljon a beruházáshoz. Alperes sem vett ki pénzt az irodából, a két fél beruházása között a különbség annyi, hogy alperes nevére vették az ingatlant, mert a beruházás menete az volt, hogy vettek egy ingatlant, amit irodának használtak, majd vettek

egy újabb, jobb ingatlant, abba az iroda átköltözött és a korábbi ingatlan magánhasznosításúvá vált.

Indítványozó szerint a fentiek igazolják azt, hogy a másodfokú bíróság csak az I. rendű alperes számára kedvező bizonyítékokat értékelte. Ezzel sérül felperes indítványozónak a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos joga, és így a vitatott bírósági döntések alaptörvényellenesek.

Amennyiben egy bíróság nem tisztázza a tényállást, nem vagy önkényesen értékeli a bizonyítékokat, és nem indokolja meg megfelelően a döntését, sérül a feleknek a tisztességes eljáráshoz való joga. Indítványozó szerint akkor is sérül a tisztességes eljáráshoz való jog, ha a döntésben szerepel indoklás, azonban az részrehajlóan értékeli a bizonyítékokat, csak azokat az elemeket említi, amelyek a bíróság döntését alátámaszthatják, míg azon állításokat és bizonyítékokat, amelyek ezzel ellentétesek figyelmen kívül hagyja és még csak meg sem indokolja azt, hogy miért nem tekintette azokat relevánsnak. **Amennyiben azzal, hogy a bíróság leír valamilyen indokolást megszűnne az alkotmányos kontrol lehetősége, az alkotmányos kontrol nem jelentene valódi védelmet.** Így a fentiek alapján a vitatott eljárásokban sérült felperesnek a tisztességes eljáráshoz való joga.

ad) Jogbiztonság követelménye

A bíróság az élettárs fogalmának szűk definiálásával megvonta indítványozótól azt, hogy ő élettársnak minősüljön. Ez kihat indítványozó tulajdonhoz való jogára, és ezen túl bármilyen más jogára, amit élettársi jogviszonyára tekintettel élvezhetne, valamint a méltóságára is, mivel a bíróság az élettárs fogalmával a 12 éves kapcsolatát leminősítette.

Kérelmező álláspontja szerint a bírósági joggyakorlat visszaható hatállyal változtatja meg az élettárs fogalmának az értelmezését, és így a bíróság visszaható hatállyal végez quasi jogalkotói tevékenységet, amikor a gazdasági közösség elvárt tartalmát megváltoztatja. Peres felek 1995 és 2009 között éltek családtként együtt. A vitatott bírósági ítéletek 2021-ben és 2022-ben születtek, és azt a jogértelmezést követték, amelyet a bíróságok 2016-tól kezdtek el alkalmazni. Azaz a jelen esetben a bíróságok az élettársi jogviszony lezárását követően változtatták meg azt, hogyan kell értelmezni az élettársi jogviszony tartalmát

Továbbá, a jogbiztonságot és a tisztességes eljáráshoz való jogot, mint anyagi jogi jogvédelmet sérti, ha a bíróságok nyilvánvalóan önkényesen és hibásan értelmezik az élettárs fogalmát.

Indítványozó álláspontja szerint a szűk bírósági értelmezés a jogszabály szövegéből nem vezethető le, így a bíróságok valójában nem jogértelmezési tevékenységet folytatnak, hanem jogalkotói tevékenységet, amely ellentétes az Alaptörvény több pontjával, az Alaptörvény B) cikkével, a C) cikkével, a T) cikkével, az I. cikkével, a XXVIII cikkével és a 28 cikkével együttesen korlátozza.

A másodfokú bíróság és a felülvizsgálati bíróság által hivatkozottak szerint hiába tekintik magukat a felek élettársnak, ha nem bizonyított a szűk értelmezés szerinti gazdasági közösség, a felek polgári jogi szempontból nem élettársak. Indítványozó szerint az emberek élettársi közösségének ilyen megkülönböztetésére nem ad alapot sem a régi Ptk. (sem a jelenleg hatályos) megfogalmazása, sem maga az élettársi jogintézmény, és az élettárs fogalmának kérdése alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.

A Ptk-ban hivatkozott gazdasági közösséget (életközösséget) nem lehet a bíróságok által hivatkozott közös hosszútávú vagyonszerzési célként meghatározni. A polgári jog definíciója és a szabályozása alapján nem attól függően van vagy nincs a felek között kapcsolat, hogy van-e vagyonuk.

A bírósági gyakorlat összekeveri az élettárs fogalmát az élettársak vagyoni szabályozásával. Az élettárs fogalma közös háztartást, érzelmi kapcsolatot és gazdasági közösséget jelent; közös vagyont vagy közös vagyon teremtésének célját nem igényli. Ha két személy egy lakást bérel és osztoznak a lakás fenntartásának költségein, és adott esetben még szerelmi kapcsolatot is fenntartanak egymással, nem élettársak még. Ha azonban az együttlakáson túl is közösen élik az életüket, közösen utaznak, szórakoznak, egymást támogatják az életük során, az már gazdasági közösséget jelent, hiszen ebben az esetben az egyik fél pénzügyi döntései a másik fél igényeit is figyelembe veszi. Indítványozó szerint értelemszerű az, hogy fennállhat élettársi kapcsolat akkor is, ha a feleknek nincsen közös vállalkozása, ha bevételeiket bár önállóan használják fel, de a felhasználás során a másik igényeit is figyelembe veszik, sőt fennállhat élettársi kapcsolat akkor is, ha egyik félnek egyáltalán nincsen önálló bevétele.

A vagyonszerzésben való részvételt nem lehet az élettársi kapcsolat fennállása kérdéskörben értékelni, azt csak élettársi kapcsolat vagyoni következményei tekintetében lehet értékelni, azaz először azt kell meghatározni, hogy van-e élettársi kapcsolat, ezt követően lehet azt meghatározni, hogy van-e vagyon, az közös vagyon vagy különvagyon.

A bíróságokat valószínűleg a joggyakorlat kialakulása során az vezette tévútra, hogy vagyoni jogi kérdésekben kellett döntenüik. Ez tetten érhető a jelen esetben a felülvizsgálati bíróság érvelésén is, a döntés 79. pontjában arra hivatkozik, hogy nem befolyásolja az alvagyoni jelleget az, ha a társ részt vesz az ingatlan kiválasztásában. Az élettársi kapcsolat esetében első lépésként annak megállapítása, hogy az élettársi közösség fennállt-e, ezután lehet azt vizsgálni, hogy annak ellenére, hogy az élettársi kapcsolat fennállt van-e alvagyon. A kettő kérdés nem mosható egybe úgy ahogy azt a felülvizsgálati bíróság az érvelése szerint tette

Azért is sérti a jogbiztonság elvét, hogy a bíróságok deklarált értelmezése szerint az élettárs fogalma szűkebb, mint ahogy az emberek hétköznapi értelemben használják, mert nem elfogadható az, hogy miközben a felek élettársnak tekintik egymást, és hétköznapi értelemben élettársak is, az élettársi kapcsolat megszakadását követően a bíróság nem ismeri el az élettársi kapcsolat fennállását amiatt, hogy feleknek nem volt közös beruházása (akár annak ellenére is, hogy a felek élettársnak tekintik magukat). (Bár a gyakorlatban amikor az élettársak a peres felek, és nem vitatják az élettársi kapcsolat fennállását a bíróság nem vizsgálja azt, hogy van-e közös beruházás, ilyen helyzet előfordulhat, amikor harmadik fél és élettársak a szemben álló peres felek, és az élettársakon van a bizonyítási teher.)

Amennyiben a jogszabály által használt gazdasági közösség fogalma a hétköznapi ember számára értelmezhetetlen, a jogi szabályozás nem megfelelő, mert az élettársi kapcsolatnak, mint jogilag szabályozott kapcsolatnak vagyoni jogi következményei vannak. Sérti a bírósági joggyakorlat a jogbiztonság elvét azért is, mert nem lehet jogszerű az, hogy az élettárs mást jelent vagyoni viszonyokban, mint más viszonyokban. Sérti a bírósági joggyakorlat a jogbiztonság elvét azért is, mert harmadik fél számára fel nem ismerhető, és nem bizonyítható

feltétel utólagos bizonyíthatóságától teszi függővé azt, hogy kit kell harmadik feleknek élettársaknak tekinteni.

Mind a régi Ptk. szabályozásából, ahol az élettárs fogalmát a régi Ptk. 685/A § szabályozza és a törvény az élettársat, mint hozzátartozót szabályozza és a törvényben több esetben hozzárendel szabályokat (pl. gondnokság szabályozása – ld. régi Ptk. 14.§ (2) – cselekvőképtelen személy joginak védelme – ld. régi Ptk. 85.§ - ingyenes szerződéskötés védelme – ld. Ptk. 203.§ - kártérítési szabályok – ld. Ptk. 355.§ (3) – biztosítási szabályok – ld. Ptk. 556.§, ajándék visszakövetelése – ld. Ptk. 582. § - végrendelkezés szabályai. ld. Ptk. 625. §), mind a jelenleg hatályos Ptk, az élettárs fogalmát régi Ptk-val azonosan határozza meg, és szintén több szabályt határoz meg élettársi jogviszonyhoz kapcsolódóan. Azaz a jelenleg hatályos szabályozás során is felmerül a problémakör, hogy hogyan kell értelmezni a gazdasági közösség fogalmát. A jelenleg hatályos Ptk-ban pl. a gondnokság alá helyezés Ptk. 2:28.§ szabályozása, a társasági tisztségviselők szabályozása Ptk. 3:287.§, a tartási kötelezettség szabályozása Ptk. 4:33 §, élettárs lakáshasználati joga Ptk. 4:86§, élettárs mint vélelmezett apa Ptk. 4:100.§, a törvényes képviselő szabályozása Ptk. 4:163.§, a tartási jog Ptk. 4:202.§, fedezetelvonó szerződés Ptk. 6:120§, bizalmi vagyonkezelés Ptk. 6:514§, a végrendelkezés során Ptk. 7:14.§,7:46.§, kitagadás Ptk. 7:78.§, kötelesrész Ptk. 7:81.§, hozzátartozó fogalma Ptk. 8:1 § a szabályozásnál használja az élettárs fogalmát.

Elképzelhetetlen az, hogy a jogalkotó célja az lett volna, hogy ezen esetekben az élettárs csak akkor minősüljön élettársnak, ha feleknek közös beruházása van, és ez akár érdekelt harmadik személy által az ellenérdekű élettársakkal szemben bírósági eljárásban bizonyítható.

A jogbiztonság érdekében elvárható, hogy az élettárs fogalma a hétköznapi ember számára és a jogszabályokban azonos tartalmú legyen. A bíróság jogértelmezése alapján viszont a polgári jogban más kontextusban hivatkozott élettárs valamint a más jogszabályokban hivatkozott élettárs sem tekinthető élettársnak, ha nem tudja bizonyítani, hogy van közös beruházásuk, így pl. a reprodukciós eljárásban nincsen joga olyan élettársnak, akinek nincs valamilyen nagyobb közös beruházása a másik féllel, vagy pl. a Btk. szabályozás alapján sem illeti meg az élettárs fogalma azokat az embereket, akiknek nincsen valamilyen nagyobb közös beruházásnak tekinthető vagyoni kapcsolata a másik féllel, vagy pl. nem merül fel összeférhetetlenség a tisztségviselők tekintetében. A jogbiztonság szempontjából ilyen szűkítő értelmezés elfogadhatatlan.

Másrészt, a jogbiztonság elvét sérti az, hogy annak ellenére, hogy a bíróságok hivatkoznak kialakított joggyakorlatra, valójában nincsen egységes jogértelmezési gyakorlata a bíróságoknak a deklarált szűk értelmezés ellenére.

Másodfokú bíróságnak az érveléséből a jelen ügyben is kiderül, hogy nincs egységes gyakorlata a gazdasági közösség fogalmának értelmezése tekintetében, a fogalmat csak a döntésének alátámasztására használja anélkül, hogy az esetleges ellentmondásokat tisztázná és feloldaná. Így a jelen esetben pld:

- A bíróság azzal érvel, hogy mivel felperes nem járult hozzá pénzzel az I. rendű alperes nevére a végrehajtói iroda bevételeiből vásárolt ingatlanokhoz, nem állapítható meg a közös gazdálkodás, és ez ellentétesen azzal, hogy amikor I. rendű alperes a végrehajtói iroda pénzéből hozzájárul a közösen lakott lakás felújításához, bővítéséhez akkor ez sem közös beruházás.
- A bíróság azzal érvel továbbá, hogy felperesnek külön számlája volt, amelyhez I. rendű alperesnek hozzáférést nem adott, azonban a bíróság arra nem tért ki, hogy miért nem releváns vagy nem bizonyított az, hogy a számlát felperes I. rendű alperessel való

találkozása előtt nyitotta, a számlát felperes nem használta napi szinten, arról csak a [REDACTED] beruházás részére vett fel a számla értékének megfelelő kölcsönösszeget amikor egyidejűleg több felújítást kellett finanszírozni és nem akarták, hogy a végrehajtói letéti számlán ne legyen elegendő pénz, I. rendű alperes a saját nevén lévő bankszámlát egyáltalán nem használta, és felek a végrehajtói számlát és különösen a letéti számlát használták a megélhetésük során úgy mintha az közös számlájuk lenne.

- A bíróság azzal érvel, hogy felperes munkaköri kötelessége miatt illetve szívességi szolgáltatás miatt fuvarozta I. rendű alperest, és végeztette a felújításokat, szervezte a bérleti szerződéseket, szedte be a bérleti díjakat elszámolási kötelezettség nélkül, és kapcsolatuk miatt tekintették úgy a végrehajtói irodában, hogy ő a first lady, a bíróság azonban nem tér ki arra, hogy miért nem releváns vagy nem bizonyított az, hogy miért lehetett egy alkalmazottnak – aki nem végrehajtó helyettes – a letéti számlához hozzáférése, amikor a későbbiekben I. rendű alperes nyilatkozata szerint csak a végrehajtó helyettesnek volt a letéti számlához hozzáférése, hogy ha felek nem közös beruházásnak tekintették I. rendű alperesi ingatlanok felújítását miért szervezte volna felperes szívességi szolgáltatásként a beruházást, alkalmazta volna a rokon köréből az embereket, és miért ne kért volna ezért plusz díjazást, ha felperes külön gazdálkodott. Indítványozó megjegyzi, hogy elméletileg elképzelhető az, hogy I. rendű alperes úgy gondolta, hogy a végrehajtói iroda bevétele az ő bevétele és nem közös, azonban, ha ő ezt így gondolta, ezt felperes elől elrejtette. Felperes teljes életével és munkájával jelen volt a peres felek kapcsolatában, saját szükségleteit I. rendű alperes igényeinek rendelte alá. Felperes hitt abban, hogy közös életüket építik, az együttélés során soha semmilyen formában nem merült fel az, hogy I. rendű alperes felperes bevonása nélkül döntsön bármilyen beruházásról. Ezért is fogadta el azt, hogy feketén és minimálbéren legyen bejelentve a végrehajtói irodába, hiszen az eredmény közös eredmény volt, felek közösen használták fel azokat. Felperes azonban úgy véli, hogy peres felekben fel sem merült az, hogy nem együtt vannak, és hogy felperes nem azért dolgozik a végrehajtói irodában, hogy az az együttes életüket segítse, I. rendű alperes csak a vagyoni jogi eljárás során a vagyoni megtartása érdekében találta ki ezt a védekezést. Ha I. rendű alperes az együttélés során valóban elkülönülten kezelte volna felperesi munkabért és saját beruházását, nem utalt volna felperesnek tartozás címén letéti számláról összegeket.
- A bíróság azzal érvel, hogy felperes saját bérét külön kezelte és külön használta fel, és önállóan gazdálkodott, és I. rendű alperesi beruházásokba saját pénzét nem tette bele, miközben a bíróság azt is kimondja, hogy amikor felperes kért pénzt, I. rendű alperes adott a felperesi beruházásokra pénzt anélkül, hogy az érvek közötti ellentétet feloldaná.

A másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyja a 40. sz. jegyzőkönyvnek azon megállapításait, amelyben I. rendű alperes elismeri, hogy „valóban sokat ruháztam be a te ingatlanodba, és felmerült egyszer csak, hogy nem akarom már, miután a két gyerekedé, hogy már nem akarom tovább finanszírozni” ... „kértél tőlem 800.000 Ft-t, ezt kötöttem le, és erre vetted fel a folyószámlahitelt, plusz a fiad is vett fel hitelt, így folytatódott a felújítás”. Ilyen I. rendű alperesi nyilatkozat mellett hogyan állapíthatta meg a bíróság azt, hogy felperes külön gazdálkodott, saját keresetéből végezte a közös lakás felújítását, és nem volt függőségi viszonyban I. rendű alperestől, amikor a folyószámlahitelt felvette. Ezeken túl pedig a másodfokú bíróság semmilyen észrevételt nem tett arra vonatkozóan, hogy miért ne állt volna fenn az élettársi kapcsolat azon időszakokra, amikor az I. rendű alperes még támogatta felperest az ingatlan felújításában. Indítványozó szerint a válasz egyértelmű, a bíróság részrehajló

volt, és az iratokból csak azokat a megállapításokat vette figyelembe, amelyet azt támaszthatják alá, hogy felperes és I. rendű alperes külön gazdálkodott.

A másodfokú döntést hozó Pf. 17. joggyakorlata alapján sem állapítható meg egységes gyakorlat, pl:

- Pf 17 20.514/2013/4 sz. döntés - 'Az élettársi kapcsolat fennállása alatt keletkezett vagyonszaporulat tekintetében a közös szerzés vélelme érvényesül. Az élettársi jogviszonynak ugyanis fogalmi eleme - többek között - a gazdasági közösség fennállása, és ezzel összefüggésben az együttélés alatt szerzett vagyonszaporulatra nézve a közös tulajdonszerzés célzata is, ennek hiányában meg sem állapítható az élettársi jogviszony létrejöttének és fennállásának ténye.'
- Pf. 17. 22.253/2013/6 sz. döntés – 'Az élettársak közös gyermekeinek közös nevelése kialakítja a felek közötti gazdasági közösséget, mert értelemszerű, hogy ezzel kapcsolatosan a feleknek távlati gazdálkodásukat is érintő közös céljaik vannak, legalább a gyermekek felnevelése. Az élettársak közös gazdasági céljának kell tekinteni a közös életvitel megfelelő színvonalú biztosítását is.'
- Pf. 17. 20.172/2014/4 sz. döntés – 'Az élettársi kapcsolat egyik fogalmi eleme, a gazdasági közösség körében kettős feltétel érvényesül: az élettársi kapcsolat fennállása csak akkor állapítható meg, ha a gazdasági tevékenységet is igénylő közös cél érdekében a felek együttműködnek. A közös tulajdonszerzéshez szükséges az is, hogy legalább hallgatólagosan egyetértsenek abban: a közös gazdasági tevékenység eredményeként megszerzett vagyon közös legyen.'
- Pf. 17. 20.226/2015/15 sz. döntés – 'A Ptk. 578/G. § (1) bekezdésének második fordulata úgy rendelkezik, hogy a háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít. Ez a jogszabályi megfogalmazás azonban nem azt jelenti, hogy a háztartási munkát automatikusan a szerzési arányt növelőnek kell tekinteni. Csak akkor számolható el ekként, ha az együttélés alatt hasonló jellegű tevékenységet a másik fél egyáltalán nem végzett, vagy az arra hivatkozó fél által elvégzett háztartási munka jelentősen meghaladta a másik fél által végzett hasonló munkát.'

Az élettársi kapcsolat fennállása alatt keletkezett vagyonszaporulat tekintetében a közös szerzés vélelme érvényesül. Az élettársi közös szerzés vélelmével szemben a saját vagyoni hozzájárulásra hivatkozó felet terheli a bizonyítás a tekintetben, hogy a vagyontárgy megszerzése nem az élettársi közös vagyonból, hanem saját vagyoni eszközeinek felhasználásával történt. Élettársak között eltérő megállapodás hiányában vélelem szól amellett, hogy az együttélésük ideje alatt megszerzett vagyontárgyak a szerzésben való közreműködésük arányában a közös tulajdonukat képezik, ezért az együttélés ideje alatt szerzett egyes konkrét vagyontárgyak megszerzésében való közreműködését az igényt érvényesítő élettársnak nem kell külön bizonyítania. A házassági vagyonjog szabályainak analóg módon történő alkalmazásával tehát az I. rendű alperes különvagyonát kizárólag az élettársi kapcsolat létesítésekor meglévő megtakarításai képezték, míg az élettársi kapcsolat fennállása alatt a vállalkozási tevékenység folytatásából befolyt jövedelme, illetve annak a közös megélhetésre felhasznált összeget meghaladó része közös vagyon. Ugyanígy közös vagyon a felperes munkabére is.'

- Pf. 17. 20.371/2015/5 sz. döntés – 'A Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdése kifejezetten kimondja, hogy a háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek minősül. Ebből az következik, hogy az élettársi kapcsolat fennállása azokban a speciális esetekben is megállapítható, amikor valamelyik élettárs kizárólag a háztartásban tevékenykedik és kereső tevékenységet kizárólag a másik élettárs végez.'

A gazdasági együttműködést tehát nem zárja ki az, hogy ha az egyik fél igazolt munkaviszonyból szerzett vagy vállalkozó jövedelemmel nem rendelkezik, ez legfeljebb a szerzési arány meghatározására lehet kihatással.'

- Pf. 17. 20.489/2015/6 sz. döntés - 'Egy párkapcsolatban a gyermek vállalásáról hozott döntés az érzelmi, szereteti érték mellett hosszú távú gazdasági elkötelezettséget eredményez. A gyermekvállalás ugyanis a családi örömök mellett kétségtelenül folyamatos költségeket és hosszú távú pénzügyi elköteleződést jelent, hiszen a gyermekek megélhetésének, iskoláztatásának biztosítása folyamatosan terheli a háztartás költségvetését. A gyermekneveléssel járó tényleges költségeken felül az anyák oldalán jelentkezik a kiesett jövedelem, amelyet a gyermekek születése, majd a bölcsődei, óvodai közösségbe kerülése közötti időtartamban az édesanya munkaerőpiacról való átmeneti vagy tartós távolléte okoz. Ezeket a nehézségeket a szülők a gyermek vállalására vonatkozó döntés előtt nyilvánvalóan mérlegelik és az, hogy ezeket az anyagi következményeket vállalják, hosszú távú gazdasági elköteleződést, hosszú távú gazdasági döntést jelent.'
- Pf. 17. 21.512/2015/4 sz. döntés – 'A gazdasági közösség akkor áll fenn a felek között, ha közös gazdasági céljaik elérése érdekében együtt tevékenykednek, bevételeiket közös célra fordítják, közös gazdasági döntéseket hoznak.'
- Pf. 17. 21.403/2016/3 sz. döntés - A nemi kapcsolat ténye pedig önmagában nem elegendő az élettársi kapcsolathoz szükséges érzelmi viszony megállapításához. Az együttélésnek azonban az a módja, hogy a felek egy lakásban élnek ugyan, de azt megosztva használják, nem elegendő az élettársi kapcsolat feltételeként szabályozott közös háztartás viteléhez. ... a felek kapcsolatára 2000. szeptember 17. és 2013. augusztus 8. napja közötti időtartamban a gazdasági együttműködés volt jellemző; a felperes által működtetett építőanyag telepen az alperes folyamatosan munkát végzett. A felperes ennek ellentételezéseként biztosította az alperes lakhatását és ellátását is, illetve másfél éven keresztül nemi kapcsolatuk is volt. Ezen túlmenően azonban nem alakult ki közöttük olyan érzelmi kapcsolat, amely az élettársi jogviszony megállapítását lehetővé tenné.
- Pf. 17. 20.690/2017/5 sz. döntés - Az a tény, hogy a felperesnek külön bankszámlája volt, amelyhez az alperesnek nem volt hozzáférése, a gazdasági közösséget nem zárja ki. A bírói gyakorlat szerint a közös tulajdon létrejöttét eredményező élettársi kapcsolatnak - az érzelmi kapcsolat és a közös háztartás mellett - nem a "közös gazdálkodás", hanem a "gazdasági közösség" a fogalmi eleme, amely úgy is megvalósulhat, hogy a felek a külön kezelt jövedelmeiket legalább részben közös gazdasági célokra fordítják. Az élettársi kapcsolat fennállását nem zárja ki az sem, hogy a feleknek külön néven álló folyószámlája van és arról önállóan, egymástól függetlenül rendelkeznek. Önmagában a pénzkézelés módja sem dönti el az élettársi viszony létezését (BDT2002.560).
- Pf. 17. 20.765/2017/5 sz. döntés - A felek közös gazdasági célja volt az autószerelő műhely közös működtetése. ... Az ekkor hatályos, a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény nem határozza meg a segítő családtag fogalmát. ... jogszabályi rendelkezésből konkrét fogalom meghatározás nélkül is az következik, hogy ilyen tevékenységet csak "családtag" végezhetett; tehát a felperes kizárólag a fennállt élettársi kapcsolatra tekintettel dolgozhatott a vállalkozásban segítő családtagként.
- Pf. 17. 21.104/2019/09 sz. döntés - A közös gazdálkodás nem feltétlenül jelent nagy volumenű, tetemes anyagi ráfordítást igénylő vagy jelentős anyagi eredménnyel járó közös tevékenységet. Akadnak ugyanis olyan élethelyzetek, amikor a felek jövedelmi-vagyoni viszonyaiknál fogva egyszerűen nincsenek abban a helyzetben, hogy a mindennapi megélhetésen túl nagy közös terveik és céljaik legyenek. A közösen

létrehozott jelentős vagyonnövekmény tehát nem feltétele az élettársi életközösség fennállásának: szerény körülmények között élő emberek is lehetnek élettársak. Különösen érvényes ez akkor, ha a felek gyermekvállalást terveznek, vagy azt meg is valósítják. A gyermekvállalás ugyanis önmagában egy olyan, elsősorban természetesen érzelmi alapú, de szükségképpen komoly gazdasági következményekkel is járó cél, amely önmagában feltételezi a közös gazdálkodást.'

A másodfokú bíróság más ügyekben hozott döntései sok esetben ellentmondanak a jelen esetben hozott döntésével. Például:

- míg jelen ügyben a közös gazdálkodás hiánya miatt nem tartotta megállapíthatónak az élettársi kapcsolatot, a Pf 17.20.514/2013/4 sz. ügyben úgy érvelt a bíróság, hogy az együttélés alatt szerzett vagyonszaporulatra nézve a közös tulajdonszerzés célzata az élettársi jogviszony fogalmi eleme,
- míg jelen esetben felperes minden tette szívességi szolgáltatás volt vagy munkaköri kötelezettség, a Pf. 17. 22.253/2013/6 sz. ügyben a közös gyerek felnevelése közös távlati gazdálkodást érintő közös cél és nem szívességi szolgáltatások sora
- míg jelen ügyben felperes a bíróság szerint csak fizetett munkavállaló volt, a Pf. 17. 21.403/2016/3 sz. döntésben a bíróság szerint 'a felek kapcsolatára 2000. szeptember 17. és 2013. augusztus 8. napja közötti időtartamban a gazdasági együttműködés volt jellemző; a felperes által működtetett építőanyag telepen az alperes folyamatosan munkát végzett. A felperes ennek ellentételezéseként biztosította az alperes lakhatását és ellátását is, illetve másfél éven keresztül nemi kapcsolatuk is volt. Ezen túlmenően azonban nem alakult ki közöttük olyan érzelmi kapcsolat, amely az élettársi jogviszony megállapítását lehetővé tenné'
- míg jelen esetben a bíróság nem vizsgálta az otthoni munkát, a Pf. 17. 20.371/2015/5 sz. esetben kimondta azt a bíróság, hogy az otthon végzett munka közös munkában való részvételnek minősül
- míg jelen esetben meg sem említette a bíróság azt, hogy felperes terhes volt I. rendű alperestől, és a gyermeket meg akarták tartani csak orvosi tanácsra döntöttek arról, hogy elvetetik a gyermeket, és I. rendű alperes és felperes ezt követően még 14 évig együtt élt, sem azt, hogy felperes és I. rendű alperes két éven keresztül közösen nevelték I. rendű alperes gyermekét, a Pf. 17. 21.104/2019/09 sz. esetben a bíróság szerint a gyermekvállalásról szóló döntés a gyermek vállalására vonatkozó döntés előtt nyilvánvalóan mérlegelik és az, hogy ezeket az anyagi következményeket vállalják, hosszú távú gazdasági elköteleződést, hosszú távú gazdasági döntést jelent
- míg a bíróság Pf. 17. 21.441/2014/11. ügyben azt hangsúlyozta, hogy fennállt az élettársi kapcsolat mivel a kapcsolat elmélyülését követően mindent megtettek a közös otthon megteremtése érdekében, a mindennapi életben hozott döntéseiket alapvetően ez határozta meg, az következik, hogy ezen gazdasági cél elérése érdekében együttműködtek és bevételeiket közösen osztották be és használták fel, jelen esetben a bíróság azt hangsúlyozta, hogy felperes külön számlán gyűjtötte a fizetését és afelett önállóan rendelkezett figyelmen kívül hagyva, hogy felperes ezt az összeget a közösen lakott ingatlan fejlesztésére használta fel, és figyelmen kívül hagyva, hogy mindkét fél állította, hogy I. rendű alperes az ingatlan fejlesztésére alperesi végrehajtó iroda pénzéből is jelentős összeget fizetett
- míg a bíróság a Pf. 17. 20.880/2016. sz. döntésben megállapította, hogy 'az élettársi kapcsolat megállapításának feltételeként szabályozott gazdasági közösség fennállásához elegendő az is, ha a felek a külön megszerzett, külön forrásból származó bevételeiket közösen használják fel' és ha felek már az együttélés tartama alatt befolyt jövedelem megszerzésében is együttműködtek az elegendő 'bizonyítékot jelent az

élettársi kapcsolat feltételét jelentő gazdasági közösség megállapításához annak tisztázása nélkül is, hogy a mindennapi életvitelük során hogyan gazdálkodtak', a jelen perben a bíróság szerint felperes önállóan gazdálkodott mert bankszámlája volt és arra kapta a fizetését I. rendű alperestől.

- míg jelen ügyben a bíróság felperes bankszámlája miatt úgy vélte, hogy felperes önállóan gazdálkodott, a Pf. 17. 20.690/2017/5 sz. döntésben a bíróság szerint 'az a tény, hogy a felperesnek külön bankszámlája volt, amelyhez az I. rendű alperesnek nem volt hozzáférése, a gazdasági közösséget nem zárja ki. A bírói gyakorlat szerint a közös tulajdon létrejöttét eredményező élettársi kapcsolatnak - az érzelmi kapcsolat és a közös háztartás mellett - nem a "közös gazdálkodás", hanem a "gazdasági közösség" a fogalmi eleme, amely úgy is megvalósulhat, hogy a felek a külön kezelt jövedelmeiket legalább részben közös gazdasági célokra fordítják.'
- míg jelen esetben a jogvégzett férj azon perbeli nyilatkozata, hogy indítványozó élettársa volt a bíróság szerint irreleváns, mert ott nem volt annak tétje, hogyan nyilatkozik, a bíróság a Pf. 17. 20.765/2017/5 sz. döntésében azzal érvelt, hogy amikor egy hétköznapi ember a társadalombiztosítás felé segítő családtagként jelenti le a párját, akkor fennáll az élettársi kapcsolat mivel a társadalombiztosítási törvény végrehajtási rendelete alapján segítő családtag csak házastárs vagy élettárs lehet (azaz az autószerelőnek tudnia kellett, hogy az élettárs fogalma mit takar, míg a jogvégzett embernek nem, amikor arról nyilatkozik, hogy párja élettárs)
- míg a Pf. 17. 21.104/2019/09 sz. döntésben a bíróság szerint 'a közös gazdálkodás nem feltétlenül jelent nagy volumenű, tetemes anyagi ráfordítást igénylő vagy jelentős anyagi eredménnyel járó közös tevékenységet' jelen ügyben – anélkül, hogy részletezte volna, hogy mit nyújtott a felperes, miközben a tényállás kiegészítését fontosnak találta abban a kérdésben, hogy I. rendű alperes vitte ki a szemetet, amire egyébként az eljárásban semmi sem utalt - a bíróság szerint minden amit felperes tett a 14 év során a csak szívességi szolgáltatás vagy munkaszerződés alapján fennálló kötelezettsége volt.

Önmagában az a tény, hogy a bíróságoknak a mai napig nincs egységes gyakorlata az gazdasági közösség kérdéskörében igazolja azt, hogy a bírósági jogalkotói jogértelmezés alkotmányos sértő. Az alkotmányos elvek – a jogbiztonság, a törvényeknek való alárendeltség – alapján elvárás az, hogy az állampolgárok megismerhessék az életüket befolyásoló szabályokat. Az alacsonyabb fokú bíróságok látva a szűk értelemezés visszasságait különböző módon értelmezik a gazdasági közösség fogalmát, amely szintén jogbizonytalanságot eredményez.

Az Alkotmánybíróságnak ki kell mondani, hogy az élettárs fogalma nem köthető össze azzal a követelménnyel, hogy a feleknek legyen bármilyen csekély vagyona, és így a közös gazdálkodás bírósági értelmezése, amely szerint polgári jogilag szűkebben kell értelmezni az élettárs fogalmát, mint ahogy az emberek a hétköznapi életben használják, és a gazdasági közösség valamilyen közös vagyonfelhalmozást, vagy közös vagyonfelhalmozási célt feltételez, alkotmányos jogokat sért.

Tulajdonhoz való jog sérelme

Amennyiben önmagában nem Alaptörvény ellenes az, hogy nincs egységes értelmezése a régi Ptk 685/A §-ban hivatkozott gazdasági közösségnek, és ezt a fogalmat a bíróságok nem egységesen töltik ki tartalommal, akkor alkotmányos jogsértés valósít meg az a tény, hogy a bíróságoknak lehetőségük van arra, hogy a fogalmat tetszésük szerint értelmezzék, és ennek

eredménye az lehet, hogy az, akinek a nevén nincsen a vagyon nyilvántartva elveszíti a tulajdonhoz való jogát.

A bíróság az indítványozótól a tulajdonjogi igényét is elvette, valamint elvette azon jogát, hogy ő élettársnak tekinthesse magát, annak minden vagyoni következményével együtt. Indítványozót a bíróság jogértelmezésének változása miatt 2022. július végéig terjedően 62 594 250 Ft. vagyoni hátrány érte az alábbiak alapján

jogcím

Ft

Magánélethez és méltósághoz való jog védelme

Indítványozó álláspontja szerint a bírósági joggyakorlat azzal, hogy a hétköznapi szóhasználattól eltérő tartalmat adott az élettársi kapcsolatnak beleavatkozik az emberek magánszférájába és az emberek méltóságába, és így a bírósági jogértelmezés alkotmányos jogokat érint.

Az a tény, hogy a bíróságoknak lehetőségük van arra, hogy egy fogalmat önkényes, a jogszabályból nem levezethető módon értelmezzenek, és ennek eredménye az lehet, hogy az állampolgárok elveszítik azt, hogy őket élettársnak minősíti a jog, az adott személy magánéletét és emberi méltóságát is érinti.

A jelen esetben a bíróság érvelése szerint indítványozótól elvárható volt, hogy szerelmi kapcsolatában I. rendű alperes részére szívességi szolgáltatásokat tegyen, ettől még nem lesz gazdasági közösség felek között. Indítványozó ezt úgy éli meg, hogy a bíróság szerint elfogadható egy szerelmi kapcsolatban az, hogy egyik fél a másikat kihasználja, sőt a kihasznált féltől elvárható az, hogy kihasználják. A bíróság jelen ügyben megfogalmazott jogértelmezése súlyosan sérti azt, hogy az embereket *'egyenlő méltóságú személyként kell kezelni'*.

Annak ellenére, hogy a Ptk. szabályozása a háztartásban végzett munkát, mint vagyoni hozzájárulást szabályozza, a kialakult bírósági gyakorlat szerint annak megállapítása során, hogy gazdasági közösség fennállt-e a felek között a bíróság tévesen vagyoni hozzájárulást vár el, a bíróság értelmezése szerint a háztartásbeli munkát nem lehet vagyoni hozzájárulásként figyelembe venni. Azaz pl. egy több gyereket szülő és nevelő anyja, aki otthon van a gyerekekkel és vezeti a háztartást és neveli a gyerekeket, nem tekinthető a férfi élettársának, mert nem ment el dolgozni és így nem kapott munkabért, amelyből közös beruházásban pénzügyileg részt vehetett volna. Azaz a vitatott bírósági gyakorlat alapján a család

működése érdekében egy családon belül a nők által általában ellátott, és a döntés szerint el is várható, feladatok ellátása nem elegendő ahhoz, hogy a nő élettársnak minősüljön.

ad) Diszkrimináció

A bírósági döntés rejtett diszkriminációt is tartalmaz, amikor azért nem állapítja meg a gazdasági közösség fennállását, mert a kapcsolatban állók között elvárható szívességi szolgáltatásként és munkaviszonyban elvárható plusz munkavállalói feladatként nevesíti azokat a feladatokat, amelyeket rendszerint egy kapcsolatban a kisebb érdekérvényesítő képességgel bíró fél, aki a kapcsolatban a támogató fél (aki a kapcsolatban általában a nő), nyújt.

A mai magyar társadalomban egy kapcsolatban a nők azok, akik a háztartást vezetik, a gyerekeket nevelik, a közös élet adminisztratív teendőit végzik, és ők azok, akik minden olyan feladatot ellátnak, amelyet a párjuk nem kíván ellátni.

Míg a Kúria egy másik ügyben, a Pfv. II. 20.197/2020/3. sz. ügyben kimondta, hogy „a gazdálkodásnak ez a módja - a hivatkozott eseti döntéssel szemben - nem az azonos érdekérvényesítő képességgel rendelkező, egyenrangú felek kifejezett megállapodásán, szerződésén alapult. A gazdaságilag kiszolgáltatott helyzetben lévő és az alperes agresszív magatartásának is kitett felperes tudomásul vette, hogy rá hárul a család eltartásának terhe, az alperes pedig egyedül, a döntésekből őt kizárva befekteti az ennek eredményeként keletkezett megtakarításait is sajátjának tekinti, ekként kezeli az így keletkezett vagyonszaporulatot. Az alperes eljárása azonban nem járhat azzal, hogy ezt az általa kikényszerített helyzetet úgy értékelje a bíróság: a felek közös gazdálkodásának hiánya kizárja az élettársi kapcsolat megállapíthatóságát. Ez ahhoz a méltánytalan helyzethez vezetne, hogy a felperest a jogalap (élettársi kapcsolat) hiánya miatt az élettársi kapcsolathoz kötődő jogosítványok nem illehnék meg; nem lenne jogosult tartásra, lakáshasználatra és az együttélés alatt keletkezett vagyonszaporulathoz nem részesedhetne; az teljes mértékben az alperest illehnék meg.”

A jelen ügyben viszont mind a másodfokú bíróság mind a Kúria figyelmen kívül hagyta a fenti döntésben megfogalmazottakat. Sem a másodfokú bíróság, sem a Kúria egyáltalán nem foglalkozott felperes által a kapcsolat során nyújtott szolgáltatásokkal (egy kivételével, amikor kimondta, hogy felperes által I. rendű alperes nevén lévő ingatlanok felújításával, hasznosításával kapcsolatosan felperes által nyújtott szolgáltatások nem alapozzák meg az életközösséget).

A szűk bírósági jogértelmezés azzal, hogy elvárja mindkét féltől azt, hogy közös befektetéshez való külön vagyoni hozzájárulását igazolja arról is tanúskodik, hogy a bírósági gyakorlat nem veszi figyelembe a nőknek a társadalomban betöltött szerepét. Amint fentebb a méltóságához való jog témakörben hivatkozta indítványozó, a bírósági gyakorlat azzal, hogy vagyoni hozzájárulást vár el az élettársi kapcsolat megállapításához a nők számára nehezebbé teszi a bizonyítást. A mai magyar társadalomban a nők még mindig rosszabbul kereső munkákat kapnak, alapvetően a nők feladata a családban a gyereknevelés és a háztartás vezetése, míg a férfi szerepe a külső munkavégzés, és a család megélhetéséhez szükséges pénzügyi fedezet biztosítása. A társadalmilag kialakult családi működési mechanizmusok miatt külvilág felé is inkább a férfiak jelennek meg. Ilyen társadalmi környezetben általában a nők számára jelent hátrányt az az elvárás, hogy igazolnia kell a saját pénzszerzést és annak a közös vagyonszerzésre való felhasználását.

A bírósági jogértelmezés így közvetetten hátrányos a nőkkel szemben, és így sérti az Alaptörvényben megfogalmazott diszkrimináció tilalmát.

ad) Nemzetközi joggal ellentétes szabályozás

Akkor is, ha az Alaptörvény alapján nem állapítható meg jogsértés, a döntések sértik az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdését, amely előírja azt, hogy „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját”.

A tisztességes eljárás követelménye az (EJEE 6 cikk (1) bekezdés) alapján elvárás, a jogbiztonság a tisztességes eljárás követelményének részét képezi az EJEE joggyakorlata alapján. míg a tulajdonhoz való jog az EJEE Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1 cikke alapján, a méltóság és a magánszféra védelme az EJEE 8 cikke alapján, a diszkrimináció mentes eljárás pedig az tilalma (EJEE 14 cikke és Tizenkettedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 1 cikk) alapján védett.

Indítványozó az EJEE rendelkezések megsértésének tekintetében hivatkozik a fentebb az adott kérdéskörben leírt észrevételekre.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Tekintettel arra, hogy a vitatott eljárásban a felek élettársi kapcsolata 1995. márciusa és 2009. január 2.-a között állt fenn, az eljárás az 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról (a továbbiakban: Alkotmány) rendelkezéseit sérti. Magyarország Alaptörvényének Átmeneti Rendelkezései 19. cikk (1) bekezdése szerint „az Alaptörvény rendelkezéseit - a (2)-(5) bekezdésben foglaltak kivételével - a folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell”, így az irányadó a jelen esetben is.

Az Alkotmány 2009. január 2-án hatályos szabályozása szerint:

2. § (1) bekezdése szerint: „A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.

8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.

50. § (1) A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, az a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.

13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.

57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

66. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a férfiak és a nők egyenjogúságát minden polgári és politikai, valamint gazdasági, szociális és kulturális jog tekintetében.

70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti

Az Alaptörvénynek az indítványban megjelölt, hivatkozott rendelkezései:

B) cikk (1) „Magyarország független, demokratikus jogállam.”

C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik.

Q) cikk (2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

(3) Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”

T) cikk (3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel

I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

XV. cikk (1) „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.”

XV. cikk (3) „A nők és a férfiak egyenjogúak.”

XV. cikk (2) „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

XV. cikk (4) Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

XV. cikk (5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket

XXVIII. cikk (1) „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

28. cikk „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (EJEE):

6. cikk Tisztességes tárgyaláshoz való jog - 1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei, vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban, amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melyek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.

8. cikk Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog -1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

13. cikk Hatékony jogorvoslathoz való jog - Bármelynek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.

14. cikk Megkülönböztetés tilalma - A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikk - Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.

Tizenkettedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikk A megkülönböztetés általános tilalma - 1. A törvényben meghatározott jogok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez való tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

2. Hatóság senki ellen nem alkalmazhat megkülönböztetést semmilyen, például az 1. bekezdésben említett alapon.

régi Ptk 578/G. § (1) 1989. január 1-től 1996. június 18-ig „Az élettársak - házasságkötés nélkül, közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben együttélő nő és férfi - együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában szereznek közös tulajdont. Ha a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni. A háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít.”

régi Ptk 685/A. § 1996. június 19-től 2009. június 31-ig „Az élettársak - ha jogszabály másként nem rendelkezik - két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együttélő személy.”

régi Ptk 685/A. § 2009. június 31-től: Élettársi kapcsolat áll fenn két olyan házasságkötés vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése nélkül közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben (életközösségben) együtt élő személy között, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége, bejegyzett élettársi életközössége vagy élettársi kapcsolata, és akik nem állnak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri, féltestvéri kapcsolatban.

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

Indítványozó hivatkozik az 1.e) pontban leírtakra az alábbiakban leírtakra. Az ott leírtakon túl indítványozó az alábbi jogi indokokat hívja fel az alaptörvény-ellenesség indokolásához.

ad) Tisztességes eljárás kívánalma

Az Alkotmánybíróság hivatkozása szerint a bírósági eljárásban eldöntendő jogértelmezési, illetve ténykérdések felülmérlegelésére az Alkotmánybíróságnak nincsen hatásköre, és nem vizsgálja azt, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor azt is kimondta, hogy a tisztességes eljárás követelménye tekintetében a teljes eljárást vizsgálni szükséges. Indítványozó szerint a tisztességes eljárás alkotmányos követelményét sérti az, ha a bíróságok 'mazzsoláznak' a tényállításokban és a bizonyítékok között, és csak azokat veszik figyelembe a döntéshez. Amennyiben elegendő lenne a tisztességes eljáráshoz az, hogy az ítéletben szerepeljen valamilyen tényállás és az ítélet hivatkozzon bizonyítékokra, a bíróságok bármit leírhatnak és ezzel az alkotmányos védelem kiüresedne. Ebből következően az, hogy a T. Alkotmánybíróságnak nincsen hatásköre ténykérdések felülmérlegelésére nem jelenti azt, hogy a T. Alkotmánybíróságnak a tisztességes eljárás követelménye alapján ne lenne

hatásköre annak vizsgálatára, hogy az eljárás jogszerű-e akkor, ha a bíróság csak alperesi nyilatkozatokra és alperesi bizonyításra hivatkozik, felperesi állításokat és bizonyítékokat nem értékeli. Természetesen amennyiben a bíróság felperesi állításokat értékelte volna, és az ítéletből kiderült volna, hogy azok miért nem relevánsok, az eljárás tisztessége biztosított lett volna. Jelen esetben azonban a bíróság azokkal a kérdésekkel nem foglalkozott, amelyek felperesi állításokat támasztották alá.

Jelen esetben indítványozó nem egy ténykérdés felülmérlegelését kéri a tisztességes eljárás követelménye alapján, hanem annak vizsgálatát, hogy alkotmányos-e az, ha a bíróság kizárólagosan alperes állításait vizsgálja és veszi figyelembe a tényállás megállapítása során, felperes tényállításait nem értékeli és meg sem mondja azt, hogy felperesi tényállításokat miért nem vette figyelembe.

Amint a 6/1998. (III. 11.) AB határozat kimondta, és amint azt a későbbi döntések alapján az Alkotmánybíróság elvi jelentőségű megállapításnak tekinti a „tisztességes eljárás” (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem az idézett alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl — különösen a büntetőjogra és — eljárásra vonatkozóan — az 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Sőt, az Egyezségokmányban és az Emberi Jogok Európai Egyezményében — az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó — eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”. Természetesen különbözik egy adott eljárás fair voltának megítélése az abban az ügyben döntő nemzetközi bizottságok vagy bíróság eljárásában a magyar Alkotmánybíróság lehetőségeitől, amely elvont normakontrollt végez. Ez utóbbiban csupán a tisztességes eljárás megkövetelte általános ismérvek megállapítására van lehetőség.”

A 35/2002. (VII. 19.) AB határozat 2.3 pontja és 2.4 pontja szerint „az Alkotmánybíróság már több határozatában értelmezte az indítványozó által hivatkozott „tisztességes eljáráshoz való jog” alkotmányos tartalmát. Az Alkotmány az „igazságos tárgyalás” kifejezést használja a „tisztességes eljárás” (fair trial) megjelölésére. Az Alkotmánybíróság elvi jelentőségű döntésében, a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh. 1.) rámutatott arra, hogy a tisztességes eljárás követelménye az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt követelményeken túl az Alkotmány 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Az Abh. 1. megállapításai szerint „a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”. (ABH 1998, 91., 95.) A bírósági úthoz, a bíróság általi döntéshez való jognak ugyanis szerves része az eljárás minősége: ez adja a bírósághoz fordulás értelmét.

A 1074/B/1994. AB határozat kifejezetten felhívta a figyelmet a következőkre: „Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből az államnak nemcsak az a kötelezettsége folyik, hogy bírói utat biztosítson a személyek polgári jogi jogvitái esetére, hanem az is, hogy a bírósághoz fordulást valóságosan lehetővé tegye”. (ABH 1996, 452., 453.) A 39/1997. (VII. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh. 2.) pedig arra a követelményre is rámutatott, hogy a fair eljárásnak lehetővé kell tennie a jogszerűség érdemi érvényesülését, a hatékony jogvédelem alkalmazását. (ABH 1997, 263., 272.)” „Az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből - az Abh.

2. megállapítása szerint - az is következik, hogy a feleknek joguk van arra, hogy az Alkotmány 45. § (1) bekezdésében nevesített bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelezettségeiket elbírálja. (ABH 1997, 263., 272.) Ez az alkotmányos garancia fokozott biztosítékot teremt az állampolgárok számára az állammal szemben.”

Amint a 7/2013 (III.1.) AB határozat megállapítja „az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.”

Bár az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét ügyben hozott döntés és jogszabály-értelmezés felülvizsgálata, mert ez a bírói mérlegelés körébe tartozik, indítványozó szerint az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik annak eldöntése, hogy az Alaptörvénnyel összhangban értelmezi-e a bíróság a jogszabályt. A fenti alkotmánybírói gyakorlat alapján alkotmányos jogot sért azon döntés, amely bár hivatkozik tényállásra, jogi indoklásra, azonban azokat értelmezve kiderül az, hogy a hivatkozások csak formális állítások, azok nem megalapozottak.

Indítványozó álláspontja szerint jelen eljárásban vitatott ügyben a másodfokú bíróság a döntésében bár hivatkozott tényállásra, az csak formálisan felelt meg a tényállás tisztázása és a jogi indoklása kötelezettségnek. A jelen eljárásban ezt a jogellenességet a felülvizsgálati bíróság sem orvosolta.

Indítványozó szerint amennyiben egy bírósági döntés csak formálisan felel meg a tényállás tisztázási kötelezettségnek és az indokolási kötelezettségnek, azonban a tényállás nem teljes, és a jogi értékelés is részrehajló és nem teljes, a döntés sérti a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jogot.

Az, hogy a T. Alkotmánybíróságnak nincsen hatásköre ténykérdések felülmérlegelésére nem jelenti azt, hogy a T. Alkotmánybíróságnak a tisztességes eljárás követelménye alapján ne lenne hatásköre annak vizsgálatára, hogy az eljárás jogszerű-e akkor, ha a bíróság csak azokkal a bizonyítékokkal foglalkozik, amelyek az alperesi nyilatkozatokat hivatottak alátámasztani, azokkal a kérdésekkel nem foglalkozik vagy azokat önkényesen értelmezi, amelyek felperesi állításokat támasztanak alá.

ad) Jogbiztonság, jogállamiság

Jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos védelme

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdése kimondja, hogy "A Magyar Köztársaság független demokratikus jogállam." A jogállamiság követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a jogszabály céljával összhangban, és az emberek számára megismerhető és kiszámítható módon fejtsék ki a tevékenységüket.

Amint azt a 12/2018. (VII. 18.) AB határozat elemzi: „Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata alapján "ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam - s elsősorban a jogalkotó - kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előre láthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65-66.]” (lásd az Alaptörvény hatálya előtt először: 31/2012. (VI. 29.) AB határozat, Indokolás [25]; legutóbbi döntések például: 24/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [10]; 3098/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [30]).” (12/2018. (VII. 18.) AB határozat Indokolás 92.)

„A szerzett jogok védelmének alkotmányos megítélése az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogbiztonság kérdéséből ered. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam - és elsősorban a jogalkotó - kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, és egyértelműek legyenek. Működésüket tekintve kiszámíthatónak és előre láthatónak kell lenniük a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Az Alkotmánybíróság korábban azt is megállapította, hogy a jogbiztonság elve többek között megköveteli a szerzett jogok védelmét, a véglegesen teljesezésbe ment jogviszonyok érintetlenül hagyását, továbbá a múltban keletkezett tartós jogviszonyok megváltoztathatóságának alkotmányos szabályokkal való korlátozhatóságát. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogbiztonság és a szerzett jog alkotmányos védelme nem értelmezhető akként, hogy a múltban keletkezett jogviszonyokat soha nem lehet alkotmányos szabályozásokkal megváltoztatni. (Legutóbb összefoglalóan: 12/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [92]).” (3024/2019. (II. 4.) AB határozat Indokolás 40. pont)

„... Ugyanakkor a jogalkotó nem választhat olyan megoldást, amely teljesen, kivételt nem tűrően, mérlegelést kizáróan fogalmi ellentétben áll az Alaptörvény szóhasználatának a szavak általánosan elfogadott jelentése szerinti tartalmával.” (3024/2019. (II. 4.) AB határozat Indokolás 64. pont)

Kérelmező álláspontja szerint a bírósági joggyakorlat visszaható hatállyal változtatja meg az élettárs fogalmának az értelmezését, és így a bíróság visszaható hatállyal végez quasi jogalkotói tevékenységet, amikor a gazdasági közösség elvárt tartalmát megváltoztatja.

Továbbá, a jogbiztonságot és a tisztességes eljáráshoz való jogot, mint anyagi jogi jogvédelmi követelményt sért az, ha a bíróságok jogot alkotnak, illetve önkényesen és hibásan értelmezik az élettárs fogalmát.

ad) Visszaható hatály kérdése

A T. Alkotmánybíróság 2022. augusztus 15-i levele szerint az Alkotmánybíróság a jogbiztonság kérdését csak kivételesen visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén alkalmazza. Az Alkotmánybíróság a 3043/2021. (II. 19.) AB határozatban foglaltak szerint a jogbiztonság „megköveteli, hogy a jogalanyoknak tényleges lehetőségük legyen arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz igazítsák” ezért tiltott az, ha a

jogszabályok visszamenőlegesen állapítanak meg kötelezettségeket. Indítványozó szerint a fentiekben leírt bírósági jogértelmezési gyakorlat, amely deklaráltan szűken értelmezi az élettárs fogalmát, és amely ennek ellenére sem egyhangú jogértelmezés sérti a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát.

A jogbiztonság alkotmányos védelme alapján nemcsak akkor él a visszaható hatály tilalma, ha a jogalkotó a jogszabály szövegét megváltoztatja, hanem abban az esetben is alkotmányos védelmet kell élveznie az állampolgároknak, amennyiben egy általános megfogalmazású jogszabályt a jogalkalmazó tölt ki tartalommal. Indítványozó szerint az Alaptörvényben szabályozott jogbiztonságot sérti az, ha a bíróságok az ítélezésük során a vizsgált élethelyzetet követően kialakított jogértelmezés alapján bírálják el, hogy a törvény szövegét hogyan kell értelmezni. Indítványozó szerint a visszaható hatály tilalma azt is kell, hogy jelentse, hogy a jogalkalmazó bíróság a korábbi időszakra vonatkozó élethelyzeteket vizsgáló ítélezése során ne tudjon a korábbi jogértelmezésétől eltérő jogértelmezést alkalmazni.

Jelen esetben indítványozó 1995 és 2009 között élt I. rendű alperessel együtt. A másodfokú bíróság a döntését 2021. március 18-án hozta meg, felülvizsgálati bíróság 2022. március 29-én döntött. Amint azt a 6. sz. mellékletként csatolt ítélezési gyakorlatról készített összefoglaló igazolja, abban az időszakban amikor indítványozó és I. rendű alperes együtt éltek, a bírósági joggyakorlat nem értelmezte az élettársaknál elvárt gazdasági közösséget olyan szűken, ahogy azt 2016-tól kezdődően elkezdte értelmezni. A mellékletből látható, hogy a joggyakorlat változása egy bírónak a kinevezéséhez köthető változás. Azaz a jelen esetben a bíróságok az élettársi jogviszony lezárását követően változtatták meg azt, hogyan kell értelmezni az élettársi jogviszony tartalmát. A korábbi legfelsőbb bírósági gyakorlat szerint a gazdasági közösség nem igényelt saját pénzből eredő vagyonfelhalmozást, és elfogadta a jogszabályi rendelkezés alapján azt, hogy "a háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít. Az új jogértelmezés szerint viszont kifejezett vagyoni beruházás szükséges az élettársi viszony megállapításához.

Indítványozó nem azt vitatja, hogy az élettárs fogalmát a jogalkotó szabályozhatja, és a szabályt esetlegesen megváltoztathatja. A jogalkotó jogosult lett volna arra, hogy a gazdasági közösség fogalmát meghatározza a jogszabályban pl. 1995-ban, és azt később, pl. 2016-ban módosítsa. Ebben az esetben egyértelmű lenne az, hogy egy 2009-ben megszűnt élettársi kapcsolatra nem alkalmazhatja a bíróság a 2016-ban hatályba léptetett módosítást, mivel az a jogbiztonságnak az Alaptörvény B) cikkében meghatározott szabályába ütközne.

Indítványozó nem vitatja azt sem, hogy a jogértelmezés is fejlődhet, alakulhat. Jelen esetben azonban olyan változásról van szó a jogértelmezés változásában, amely jelentősen szűkíti azt az alanyi kört, aki élettársnak minősülhet, és így érdemben megváltoztatja a jogszabály tartalmát a jogszabály tételes szövegéhez képest, és a korábbi jogértelmezéshez képest is. Egy ilyen bírósági jogértelmezés változása sem hathat ki a korábbi jogviszonyokra, hiszen ebben az esetben is fennáll az, hogy az állampolgár nem tudhatott a cselekmény végzésekor arról, hogy a jövőben a bírósági jogértelmezés megváltozik és így nem volt 'lehetősége arra, hogy magatartását a később megváltoztatott jogértelmezéshez igazítsa, azaz az eljárás a jogbiztonságnak az Alaptörvény B) cikkében meghatározott szabályába ütközne.

Indítványozó álláspontja szerint a bírósági jogértelmezés változása sem hathat ki a korábbi jogviszonyokra, hiszen ebben az esetben is fennáll az, hogy az állampolgár nem tudhatott a cselekmény végzésekor arról, hogy a jövőben a bírósági jogértelmezés megváltozik és így

nem volt 'lehetősége arra, hogy magatartását a később megváltoztatott jogértelmezéshez igazítsa.

Indítványozó nem vitatja azt, hogy a jogértelmezés is fejlődhet, alakulhat. Jelen esetben azonban olyan változásról van szó a jogértelmezés változásában, amely jelentősen szűkíti azt az alanyi kört, aki élettársnak minősülhet, és így érdemben megváltoztatja a jogszabály tartalmát a jogszabály tételes szövegéhez képest, és a korábbi jogértelmezéshez képest is.

Indítványozó szerint a jogállamiság követelménye nem áll meg a jogszabályok előírásainál. Amennyiben a jogszabály általános megfogalmazású és annak tartalmát a jogalkalmazó tölti ki tartalommal, a jogalkalmazással szemben is fennáll az az alkotmányos követelmény, hogy az állampolgárok tudjanak arról, hogy milyen szabályok irányadók rájuk és ehhez tudják igazítani a tevékenységüket.

Ez az elvárás a jelen esetben a bírói joggyakorlat változása miatt nem teljesült, így a megváltozott joggyakorlat alapján hozott bírósági ítéletek sértik az Alkotmány jogbiztonságra vonatkozó előírását.

Indítványozó álláspontja szerint a jogállamiság alkotmányos védelméhez, amennyiben az a visszaható hatály tilalmához kapcsolódik, nem szükséges egyéb alkotmányos jog sérelmét igazolni. Önmagában a jogszabályok (quasi jogszabályok) visszaható hatályú alkalmazása elegendő az alkotmányos jogsértés megállapításához.

ad) A szűk jogértelmezés tiltott jogalkotás

Indítványozó álláspontja szerint a jogállamiság alkotmányos elve alapján a bíróságok a jogértelmezésük során nem alkothatnak jogot, csak jogalkalmazói szerepkörben járhatnak el. A bírósági jogértelmezés nem vezethet el odáig, hogy a jogszabály szövegével ellentétes jogértelmezést adjanak egy adott jogszabálynak. Indítványozó szerint a jogállamiság követelménye önmagában tiltja a bíróságok számára azt, hogy jogot alkossanak, és nem szükséges egyéb alkotmányos jog megsértése ahhoz, hogy a bíróságok jogalkotása ellen az állampolgárok alkotmányos védelemben részesüljenek. Továbbá az Alaptörvény B) cikkével, a C) cikkével, a T) cikkével, az I cikkével, a XXVIII cikkével és a 28 cikkével is ellentétes az, ha a bíróságok jogalkotó szerepben járnak el. Amennyiben a T. Alkotmánybíróság a hatáskörét csak azon esetekre korlátozná jogállamiság követelménye tekintetében, amikor egyéb alapjog is sérül a bíróságok jogalkotó jogértelmezésekor, az Alkotmánybíróság jogalkotói joggal ruházná fel a bíróságokat. Indítványozó szerint alkotmányos védelmet élvez az, hogy a jogalkotói jogokat a bírósági joggyakorlat nem veheti át.

Annak ellenére, hogy indítványozó szerint a jogbiztonság, jogállamiság alkotmányos követelménye önmagában tiltja a jogszabállyal ellentétes jogértelmezés bíróságok általi kialakítását, indítványozó hivatkozik arra, hogy a bírósági jogértelmezés sérti a tulajdonhoz való jogot és az emberi méltósághoz való jogot.

Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy „AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődrendű kötelezettsége.” Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének első mondata „[a]z alapvető jogokra és köteleességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg”. Nem törvényi szinten csak az alkotmányos jogokkal kapcsolatban álló, de azokat csupán távolról, közvetetten érintő, technikai és nem korlátozó jellegű szabályok rendeleti formában történő kiadása nem minősül alaptörvényellenesnek. Ez alapján a törvényi szintnél alacsonyabb jogszabályi szinten nem

lehet szabályozni azt, hogy mi az élettárs fogalom tartalma. Amennyiben viszont törvénynél alacsonyabb szintű jogszabály nem szabályozhatja, miért lenne az lehetséges, hogy a bírósági jogértelmezés az élettárs fogalmát szűkítően értelmezze vagyoni viszonyokban.

ad) Alkotmányos védelmet élvez az, hogy a jogszabályok kiszámítható tartalmúak legyenek

A jogalkotónak nem alkotmányos kötelessége az élettársi jogviszonyt elismernie, ugyanakkor amennyiben elismerte annak szabályozása alkotmányos jogokat érint, mivel érinti az embereknek a magánszféráját és méltóságát, az emberek tulajdonhoz való jogát az, hogy adott esetben a bíróság elismer-e élettársi viszonyt egy kapcsolatot. Az élettárs fogalma az élettársak egymással szembeni jogait és kötelezettségeit is befolyásolja, valamint kihat harmadik személyeknek az élettársakkal szembeni jogaira is.

Alkotmányjogi jelentőségű kérdés az, hogy az élettárs fogalma a jogszabályból levezethető egységes értelmezést kapjon.

Magyarországon háromféleképpen élhetnek az emberek élettársi kapcsolatban. Bejegyzett élettársi kapcsolatban élhetnek az azonos neműek, különböző neműek a közjegyző előtt nyilatkozhatnak arról, hogy élettársak és de facto élettársi kapcsolat is fennállhat.

Magyarországon az élettársi kapcsolat egyre nagyobb súlyú, a KSH felmérése alapján 1990-ben 250652 személy élt élettársi kapcsolatban, 2011-ben a népszámlálás alapján már 910 292 személy vallotta úgy, hogy élettársi kapcsolatban él. (<https://www.demografia.hu/hu/tudastar/fogalomtar/67-elettarsi-kapcsolat>) A Polgári törvénykönyv a három élettársi kapcsolatot nem különbözteti meg az élettárs definíciója tekintetében. A bíróságok a bejegyzett élettársi kapcsolatok, valamint a közjegyző előtt tett élettársi nyilatkozat esetében nem vizsgálják azt, hogy a felek élettársak-e. Nem vizsgálják akkor sem, amikor, de facto élettársak elismerik az élettársi kapcsolatukat. A bíróságok akkor vizsgálják, amennyiben a megromlott kapcsolatot követően a felek vagyonomegosztás miatt pereskednek. Ebben az esetben viszont a bíróságok 2016-tól kezdődő jogértelmezése alapján szűken értelmezik azt, hogy mikor áll fenn élettársi kapcsolat. A bíróságok döntése a fenti adatok alapján a bíróságok jogértelmezése akár egymillió embert is érinthet, akik majd a kapcsolatuk megromlásakor szembesülnek azzal, hogy a bírói gyakorlat alapján nem lehet tudni, hogy mikor ismerik el élettársnak, és esetlegesen nem is tekinthetők élettársaknak, és így nem illetik meg őket az élettársaknak kijáró jogok. Ezen felül a bírósági jogértelmezés nemcsak az élettársi kapcsolat feleire hat ki, hanem harmadik személyekre is kihat, akiknek a jogai attól függően változnak, hogy a bíróság hogyan értelmezi az élettárs fogalmát.

Indítványozó hivatkozik a fenti 2.e) pontban hivatkozott Ptk-beli szabályokra, amelyek szabályozzák a vagyoni viszonyokon túl a polgári jogviszonyok minden területén az élettársi viszonyhoz kapcsolódó speciális szabályokat. A bíróságok azzal, hogy vagyoni viszonyokból kiindulva az élettárs fogalmának elemeként szabályozzák a vagyoni viszonyok részeként szabályozandó vagyoni hozzájárulás mértékét jogi felhatalmazás nélkül szűkítették az élettársnak a polgári jogban meghatározott fogalmát.

A bíróságok kimondják azt, hogy a jogértelmezésük a vagyoni viszonyokban a hétköznapi értelemben használt élettárs fogalmánál szűkebb. Ez a jogértelmezés azonban amiatt, hogy a Ptk. az élettárs fogalmát nem csak vagyoni viszonyok tekintetében szabályozza, ki kell, hogy hasson egyéb viszonyokra is, ahol szinte lehetetlen a vagyoni viszonyok alapján vizsgálni az élettársi kapcsolatot. Amennyiben viszont elfogadjuk azt, hogy a bírósági jogértelmezés csak

a vagyoni viszonyokra terjed ki, ez azt jelenti, hogy valaki egyidejűleg élettárs és nem élettárs is lehet más-más jogviszonyok vizsgálata alapján. Mindkét megközelítés sérti azt az elvárást, hogy a jogszabályok kiszámíthatók legyenek, az állampolgárok megismerhessék döntéseik előtt az őket illető jogokat és kötelezettségeket.

A 3179/2018. (VI. 8.) AB határozatban az Alkotmánybíróság levezette, hogy „az adott ügyben alkalmazandó jogszabályoknak pusztán a nyelvtani értelmezése nem felel meg az indokolt bírói döntéssel szemben támasztott alkotmányos követelményeknek. Ennek oka, hogy az Alaptörvény 28. cikke azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. A bírói jogalkalmazás folyamatában a jogszabályok értelmezése egy olyan komplex indokolást igényel, amely a szintaktikai mellett a teleologikus és a rendszertani értelmezés szempontjait is felismeri, értékeli és egymásra tekintettel ütközteti. A jogértelmezés ezen bíró által érvényesített, komplex folyamatában az irányadó jogi normákat a rendszertani értelmezés keretében nemcsak egymásra tekintettel, hanem a jogalkotó céljára és az Alaptörvényre figyelemmel is értékelni kell a konkrét ügyben.” ... „Az Alkotmánybíróság szerint az Alaptörvény 28. cikke a formális jogszerűsége túlmutató, olyan alkotmányjogi szempontból értékelhető tartalmi követelményeket támaszt a bírói döntések indokolásával szemben, amelyek értelmében a bíróságnak a döntése szempontjait, indokait kellő részletességgel kell bemutatnia (3305/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [41]). A jelen ügyben vizsgált bírósági végzés azért nem felel meg ezen kritériumoknak, mert a bíróság nem indokolta meg, hogy az indítványozó részére az Ütv. 25. § (3) bekezdése alapján, a korábbi munkáltatója által írásban kiállított felmentés mely jogszabályi rendelkezés, illetve milyen releváns tények alapján nem vonatkozik az Ütv. 25. § (2) bekezdésében szabályozott összeférhetetlenségre. A bíróság e tekintetben az irányadó normákat nem vetette össze, így azok elhatárolását sem végezte el, továbbá magát a felmentést mint bizonyítékot sem értékelte tartalmilag. Ezen túlmenően a bíróság nem ismerte fel az ügy alaptörvényi érintettségének relevanciáját, ebből kifolyólag indokolásában az Alaptörvény 28. cikke által megkövetelt módon egyáltalán nem tért ki az ügy alapjogi érintettségéből fakadó kérdésekre. (3179/2018. (VI. 8.) AB határozat Indokolás 82. 83)

A T. Alkotmánybíróság 2022. augusztus 15-i levelében hivatkozott arra, hogy a 28. cikkre indítványozó nem hivatkozhat alkotmányos védelem érdekében. Indítványozó álláspontja szerint az Alkotmánybíróság a 3024/2019. (II. 4.) AB határozat döntésben módosította korábbi gyakorlatát, amely szerint a jogállamiságra a 28. cikkre alapuló jogsérelem miatt nem lehetett jogot alapítani, és a döntésben kimondta, hogy alkotmányos jogot sért az, ha a jogalkotó olyan szabályozást választ, amely ellentétben van a szavak általánosan elfogadott tartalmával.

Indítványozó szerint az élettárs fogalmának tartalma hasonlóan a fenti 3024/2019. (II. 4.) AB határozat alkotmánybírói ügyben hivatkozott súlyos fogyatékoság kérdéséhez olyan fogalom, amelyet az emberek a hétköznapi életben használnak, annak van egy általánosan elfogadott tartalma, amely tágabb, mint a bíróságok deklarált jogértelmezése. Az eset analógiájaként amennyiben a jogalkotó fogalommeghatározása általános, a fenti követelmény a jogalkalmazó bíróságokra hárul, és a bíróságok normakitöltő jogértelmezése válik alkotmányellenes/alaptörvény ellenes jogalkotássá amennyiben a jogalkotó általánosan megfogalmazott szabályát olyan tartalommal töltik ki, amely ellentétes a jogszabály céljával és a fogalom hétköznapi értelmezésével.

A polgári jogban annak, hogy két személy élettársak-e kívülálló harmadik fél számára is felismerhetőnek kell lennie, mivel az élettársi kapcsolat harmadik felek jogait is befolyásolja,

ld. a felsorolást korábban, hogy mely jogintézmények szabályozásában van speciális szabályozás hozzátartozókra és így élettársakra. Ha olyan feltételhez köti az élettársi kapcsolat fennállását, illetve fenn nem állását a bíróság, amelyet harmadik fél nem tud bizonyítani amennyiben az élettársak ellenérdekűek és megtagadják a bizonyítást, a bíróság ezen jogértelmezése megfosztja a harmadik felet jogai gyakorlásától.

Indítványozó álláspontja szerint alkotmányellenes/alaptörvény ellenes lenne egy olyan joggyakorlat, amely szerint az élettársi kapcsolat másképp értékelendő a felek egymás közötti vagyoni viszonyában, mint ahogy az értékelendő a feleknek harmadik fél felé fennálló viszonyában. Ebből következik, hogy alkotmányos követelmény az, hogy harmadik fél számára az élettársi kapcsolat fennállása bizonyítható legyen az élettársakkal szemben is.

Az Alkotmánybíróság nemrég meghozott IV/1397/2020 sz. döntése is kimondja, hogy „a támadott bírósági ítélet – az Alaptörvény 28. cikkébe foglalt jogértelmezési szabályra sem kellően figyelve – az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésben nem tett eleget az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által garantált, tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező indokolt bírói döntéshez való jogból következő követelménynek” azaz a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos jog nemcsak eljárási szabályok megtartását várja el a bíróságtól, hanem azt is, hogy a bíróságok az Alaptörvény 28. cikkének megfelelően az Alkotmány elveivel összhangban értelmezzék a jogszabályokat.

A jogállamisági követelménye, az Alaptörvény a C) cikkével, a T) cikkével, az I. cikkével, a XXVIII. cikkével és a 28. cikk együttesen is azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. A fentiek alapján alkotmányos követelmény sérül akkor amikor egy ügyben a bíróság az ügy eldöntése szempontjából alapvető kérdésben – mint jelen esetben a gazdasági közösség fogalmának meghatározásában – a szabályozás céljával ellentétes tartalmat tulajdonít a jogszabálynak. A bíróságoknak ez az eljárása nem az eljárási szabályok megsértésével sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, hanem azon az elvi alapon, hogy megvonja az emberektől azt a jogot, hogy a jogszabályok megismerhető, és elvárt tartalma szerint, előre felmérhető szabályozás mellett bírálják el az ügyét.

Tulajdonhoz való alkotmányos jog sérelme

Az élettárs fogalmában törvényi szabályozásával a jogalkotói cél nem annak vagyoni jogi szabályozása volt, hanem az, hogy a jogszabály deklarálja azt, hogy amennyiben az érzelmileg összetartozó felek úgy élnek mintha házaspárok lennének, a törvény elismeri hozzátartozói mivoltukat. A felek vagyoni gazdagodásban való részvétele az élettársi kapcsolat fennállta esetén vizsgálendő kérdéskör, nem ez dönti el azt, hogy van-e élettársi kapcsolat. A Kúria jelen ügyben hozott felülvizsgálati döntésének érvelése megmutatja azt, hogy a Kúria is összekeveri a vagyoni viszonyok vizsgálatát és az élettárs fogalmának vizsgálatát. Amikor arra hivatkozik, hogy „a Kúria rámutat arra, hogy a vásárolt vagyontárgy kiválasztása, annak hasznosításában való tevékenység az alvagyoni jelleget nem befolyásolja” a Kúria valójában azt mondja, hogy a vagyon különvagyoni jellegét nem változtatja meg az, és így a felek nem lesznek élettársak, ha egyik fél részt vesz a vagyon kiválasztásában, hasznosításában. A Kúria által hivatkozott vizsgálat azt követően végezhető csak el, ha a felek élettársi kapcsolatban vannak, azaz amennyiben a bíróság valamely vagyontárgy különvagyoni státuszát elemzi, akkor már meg kellett más alapján állapítania az élettársi kapcsolatot az élettárs fogalmának polgári jogi általános szabályozása alapján. A bíróság

jogértelmezése megfosztja az élettársi kapcsolattól és így a hozzátartozói kapcsolattól azon feleket, akiknél nem tudja egyik fél a másikkal szemben igazolni a közös beruházást.

Amint fentebb említettem az élettársi kapcsolat megállapítása a jelen esetben azt eredményezte volna a polgári jogi szabályok alkalmazásával, hogy amennyiben I. rendű alperes nem tudja igazolni a vagyontárgyak különvagyonni jellegét, felperes tulajdonjogi igényt érvényesíthetett volna az együtt töltött 12 év alatt szerzett vagyontárgyak tekintetében. Azaz a bíróságnak az élettársak fogalmának jogellenes értelmezése felperes tulajdonhoz való jogának megsértéséhez vezetett.

A 21/2018 (XI.14.) AB határozat kimondta, hogy a „nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja alapján”. Az ügyben az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a magyar szabályozás változtatása a rokkantsági nyugdíj megállapítására vonatkozóan a rokkantsági nyugdíjban részesültek olyan túlzott terhet viselnek-e, ami már ellentétes az Egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkével. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a szabályozás változása ellentétes az Egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében megfogalmazott tulajdonhoz való joggal. A döntés alapján a tulajdonhoz való jog nemcsak alkotmányos szabályozás, hanem az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkelye alapján is védelmet élvez, és így megsértése alapjogot sért az Alkotmány, valamint az Alaptörvény alapján is.

Alapvető jogok tekintetében törvényi szabályozási kötelezettség van, és alapjogok korlátozása csak akkor jogszerű, ha annak van legitim célja és arányos a korlátozás az elérni kívánt céllal. Ahogy Dr. Kiss Barnabás: **EMBERI JOGOK – ALAPJOGOK ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI** (<http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=48277>) elemezte „Az emberi jogok korlátozására vonatkozó legáltalánosabb formai követelmény a törvényi szabályozás szükségessége. Ennek – egy szűkített értelemben vett – egyik jelentése a törvényi jogforrási szint érvényesítése. A törvényi szabályozási kötelezettség ugyanakkor lényegében minőségi jellegű előírásokat is magában foglal, vagyis a jogkorlátozó intézkedések csak akkor alkotmányosak, ha azok nyilvános, előre megismerhető, világos, egyértelmű, és közérthető normákon alapulnak. Ezek a követelmények a jog uralmának (rule of law), és – ezen belül – a jogbiztonságnak az elvéből vezethetők le. A formai követelmények érvényesítése mellett szükség van az alapjogot érintő normák tartalmi vizsgálatára is. Az általános teszt (klauzula) a szükségességi – arányossági teszt elnevezéssel vonult be az emberi jogi irodalomba. Ez a teszt általánosságban véve az érintett bíróságok gyakorlatában lényegében a következő kérdésekre keres választ az alapjogok korlátozásának jogszerűségét illetően: 1. Az állam akkor folymodhat a jogkorlátozás eszközéhez, ha a korlátozásnak van legitim célja, és a korlátozás szükséges egy demokratikus társadalomban az adott célok eléréséhez. 2. A következő kérdés az, hogy a jogkorlátozás alkalmas eszköz-e a kívánt cél elérésére. Ez a kritérium szigorúbb formában azt a követelményt támasztja, hogy az adott célt más módon nem lehet elérni. 3. Érvényesíteni kell továbbá az arányosság elvét is, vagyis azt, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyenek egymással. A magyar alkotmánybírósági gyakorlat ezen túlmenően azt is megköveteli, hogy a törvényhozó a korlátozással csak a feltétlenül szükséges mértékben éljen, és az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazza. 4. Végezetül gyakran alkalmazott „korlátja a korlátozásnak” az alapvető jogok „lényeges tartalmának” védelme illetve tiszteletben tartása.”

Indítványozó szerint semmilyen indok nincsen arra vonatkozóan, hogy az élettárs fogalmát a jogalkotó a házastárshoz képest az alapján korlátozza, hogy feleknek van-e közös beruházása. Így a bíróságok által alkalmazott korlátozás alkotmányellenes/alaptörvény ellenes.

A bíróságoknak a Ptk-ban megfogalmazott gazdasági közösség értelmezése kihat arra, hogy mikor minősül valaki élettársnak, amely az érintetteknek vagyoni viszonyait, és így tulajdonhoz való jogát is érinti. A bíróságok szűkítő értelmezése anélkül korlátozza az alkotmányos jogot, hogy a korlátozás megfelelné a szükségességi – arányossági tesztnek. Így a korlátozó értelmezés alkotmányellenes/alaptörvény ellenes.

A magánszférához és a méltósághoz való jog alkotmányos védelme

A polgári jogban az élettársi kapcsolat jogi elismerése alapvetően annak deklarálása és szabályozása volt, hogy a jog elismeri hozzátartozókként azokat, akik házasság nélkül olyan érzelmi és gazdasági közösségben élnek, mint a házasok.

Indítványozó álláspontja szerint az alkotmányosság követelménye nem várja el azt, hogy a jogalkotó az élettársi viszonyt szabályozza, azonban amint ezt szabályozza a jogrend, a szabályozás alkotmányos védelmet élvez, mint az emberi méltósághoz és a magánélethez való jog része.

Amint fentebb részletesen leírta indítványozó a jogszabály alapján az élettársi viszony és az élettársak vagyoni kapcsolata nem azonos a Ptk. alapján. A jogalkalmazó az élettársak fogalmának szűk értelmezésével megvonják azt a jogot az állampolgárok egy részétől, hogy élettársnak minősüljenek. A bíróság értelmezése szerint a szűk értelmezés a vagyoni viszonyokra vonatkozik, azonban ez a bírósági döntések alapján nem igaz. A bíróságok azokban az esetekben amikor vagyoni kérdésekben döntenek azt mondják ki, hogy a felek között nem volt élettársi viszony, amikor azt mondják ki, hogy nem volt közöttük gazdasági közösség. Ezzel viszont megfosztja az adott személyt mindazon jogoktól, amelyeket a vagyoni kérdéseken túl élettársként élvezni. Ezen túl nem csak a Ptk-ban és egyéb jogszabályokban az élettárs javára szabályozott jogokat vonják el az adott személytől, hanem azt az erkölcsi tartást is, hogy az ő kapcsolata élettársi viszonyoknak tekinthető. A jelen esetben indítványozó a házassága előtt 12 éven keresztül élt egy háztartásban, szerelmi kapcsolatban I. rendű alperessel, együtt dolgoztak az együttélésük kezdetekor induló végrehajtói irodában, a végrehajtói iroda bevételeiből éltek, indítványozó mindenben támogatta I. rendű alperest, nevelte I. rendű alperes gyerekeit, segítette az egyetem elvégzésében. És a házasság felbontását követően a bírósági döntés alapján azzal szembeesül, hogy ő valójában csak egy I. rendű alperes által kihasznált személy volt 12 éven keresztül.

A Ptk. rendelkezéséből nem levezethető az élettárs fogalmának a bírósági döntésben hivatkozott szűk értelmezése. Amennyiben a jogbiztonság érvényesüléséhez szükséges az, hogy a jogellenes jogszabálysértés valamilyen alkotmányosan védett jogot is sértsen ahhoz, hogy a T: Alkotmánybíróság eljárjon, indítványozó szerint az Alaptörvény VI. cikkében szabályozott magánszféra és család védelme, valamint a II. cikkben szabályozott méltósághoz való jog csorbul a bírósági jogértelmezéssel.

Az Alkotmánybíróság az azonos neműek között jogszabályilag lehetővé tett bejegyzett élettársakkal kapcsolatosan már kifejtette azt, hogy amennyiben nem indokolt az eltérés, a jogalkotó nem várhat el többet a kapcsolattól, mint amit házastársi kapcsolattól elvár. Az

azonos neműek közötti kapcsolatot - tartós és megvallott formájában és egyes életviszonyokra korlátozva - az Alkotmánybíróság jogilag védendőnek ismerte el [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.], azért mert ahhoz hasonló kapcsolatot a jog másutt is elismer, és a megkülönböztetésnek nem volt alapja a felek nemére tekintettel. Amennyiben tehát egy házasság esetén nem várható el az, hogy a felek közösen vagyonfelhalmozást végezzenek ahhoz, hogy a házasságot a jog elismerje, ezt bejegyzett élettársi jogviszony esetén sem várhatja el. Amennyiben bejegyzett élettársi jogviszony esetén sem várható el a felek közös vagyonfelhalmozása, ez különmemű élettársak élettársi viszonyának elbírálásakor sem várható el.

A 32/2010. (III. 25.) AB határozat kimondta, hogy: A házasság értéként tételezése továbbá nem zárja ki, hogy a jogalkotó - figyelemmel a társadalmi tendenciákra, igényekre, a hagyományos családformák változására, egyszersmind elismervé a személyek jogát arra, hogy egyéni boldogságukat az általuk szabadon megválasztott kapcsolati keretben keressék - más, a házassághoz hasonló funkciójú kapcsolati formákat is védelemben részesítsen.” ...” Az intézményvédelmi kötelesség egy nyitott és demokratikus társadalomban nem lehet akadály a jogok kiterjesztésének, az ezzel ellentétes értelmezés ellentmondásban állna az Alkotmány szellemiségével. Hangsúlyozni kell továbbá azt is, hogy a házasság helyzete a BÉK-ben élőknek megadott jogok révén nem változik, jogaik semmilyen tekintetben nem csorbulnak.” ... E körben mutat rá az Alkotmánybíróság arra is, hogy a házasságra vonatkozó szabályok "megfelelő" alkalmazásának elrendelése a BÉK-re nem csupán jogok, hanem egyben - az egymás iránti felelősségvállalásból eredő -kötelezettségek kiterjesztését is jelenti (pl. tartási, támogatási kötelezettség).

A 43/2012 (XII. 20.) AB határozat döntésben a Csjt. 7.§-ban szabályozott család fogalmának megsemmisítette, és kifejtette, hogy „alkotmányossági vizsgálatánál lényeges szempont az is, hogy a törvényhozó jelen esetben úgy élt egy Alaptörvényben nevesített intézmény - alacsonyabb jogforrási szinten történő - újra-definiálásának lehetőségével, hogy az ilyen szűken meghatározott család-definíció mellett még ettől elkülönítve, esetleg más elnevezéssel sem (ha már a "család" fogalmát a törvényhozó nem kívánta tágítani) törekedett felsorolni azokat a törvény által elismert egyéb társas együttélési formákat, amelyeket az állami intézményvédelmi kötelezettségből fakadóan ugyanazoknak a támogatásoknak kell megilletniük, ami a családokat megilleti. Ha a törvényhozó azt a megoldást is választja, hogy absztrakt jogszabályi fogalom-meghatározással egy általa választott életközösségi formát ki kíván emelni és mintául állítani, az intézményvédelmi kötelezettségből fakadóan akkor is köteles a törvény által elismert egyéb társas együttélési formáknak is megegyező szintű védelmet garantálni. Az Alaptörvény L) cikkéből ugyanis nem következik az, hogy például az egymás gyermekeiről gondoskodó, és őket felnevelő élettársak, a közös gyermeket nem vállaló, vagy olyan különmemű élettársak, akiknek egyéb körülmények miatt közös gyermeke nem lehet (így például az idősebb vagy meddő, egymással életközösségben élő személyek), az özvegyek, a testvérükről vagy testvérük, esetleg más rokonuk gyermekéről gondoskodó személyek, az unokájukat felnevelő nagyszülők, a nem egyenesági idősebb rokonaikról gondoskodó személyek, és számos más, a tágabb, dinamikusabb szociológiai család-fogalomba beletartozó, azonos célra irányuló, kölcsönös gondoskodáson alapuló, tartós érzelmi és gazdasági életközösségekre ne vonatkozna ugyanúgy az állam objektív intézményvédelmi kötelezettsége, nevezze ezeket bárhogyan is a törvényhozó. A más jogági normákban kifejeződő jogvédelmi (intézményvédelmi) szintet a jogalkotó nem szállíthatja le (burkoltan sem) olyan módon, hogy megadja az Alaptörvényben is szereplő család általános, ez esetben erősen leszűkített fogalmát.” (43/2012. (XII. 20.) AB határozat 4.3 pont)

Indítványozó szerint a bíróságoknak az élettársi kapcsolat tekintetében alkalmazott joggyakorlata a fenti elveknek ellentmondóan, és így szintén alkotmányellenesen/alaptörvény ellenesen szűkíti le az élettársi kapcsolatot olyan kapcsolatokra, ahol bizonyítható közös vagyoni beruházás.

A 32/2010. (III. 25.) AB határozatában több korábbi elvi élő megállapítását is összefoglalta: "[...] az azonos nemű személyek számára azonban, akik az Alkotmány alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az Alkotmány korlátai között biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, *amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja.*" [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48-49.]" (ABH 2008, 1203, 1224-1225.)' (43/2012. (XII. 20.) AB határozat). Egy ilyen új jogintézmény nem sérti, nem is veszélyezteti a házasság Alkotmány által kiemelten védett helyzetét (az Alkotmány 15. §-át), illetve a különböző neműeknek szintén az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett házasságkötéshez való jogát. [...] A hagyományos forma, a külön neműek házassága nem kerül hátrányosabb helyzetbe azáltal, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak - az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett - a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek." (ABH 2008, 1203, 1224-1225.) (43/2012. (XII. 20.) AB határozat)

Indítványozó érvelése szerint amennyiben azonos neműek élettársi kapcsolat tekintetében a jogalkotónak alkotmányos kötelezettséges egyenlő méltóságú személyként való kezelésüket biztosítani, ezen jog különböző nemű élettársaktól sem vehető el, így az ő esetükben is ugyanolyan alkotmányos kötelezettség áll fenn és az Alaptörvényt sérti az, ha az élettársnak csak olyan kapcsolatot ismer el a jogalkalmazás, ahol közös vagyonfelhalmozás van.

A bíróságoknak a Ptk-ban megfogalmazott gazdasági közösség értelmezése kihat arra, hogy mikor minősül valaki élettársnak, amely az érintetteknek magánszférához és méltósághoz való jogát is érinti. A bíróságok szűkítő értelmezése anélkül korlátozza az alkotmányos jogot, hogy a korlátozás megfeleljen a szükségességi – arányossági tesztnek. Így a korlátozó értelmezés alkotmányellenes/alaptörvény ellenes.

Összegzés

Indítványozó szerint az, hogy a bíróságok normapótló szerepük során a Ptk-ban megfogalmazott gazdasági közösség fogalmát szűken értelmezik, sérti azt az alkotmányos elvet, hogy a jogszabályok visszaható hatállyal ne szabályozzanak élethelyzeteket, és azt az alkotmányos követelményt, hogy a jogszabályokat azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni, a törvényeknek kiszámíthatónak kell lenniük.

A jelen esetben a bíróságok időközben megváltozott szűk jogértelmezése adott lehetőséget arra, hogy a bíróság - arra hivatkozással, hogy felperes nem tudta igazolni azt, hogy pénzügyileg hozzájárult volna alperes nevén lévő ingatlanok megszerzéséhez – ne ismerje el élettársi kapcsolatként a felek kapcsolatát. Amennyiben a bírósági jogértelmezés a Ptk-ban megfogalmazott gazdasági közösség (életközösség) rendelkezést a jogintézmény célja és az általánosan elfogadott szóhasználat szerint tölti ki tartalommal, a jelen esetben a felek 12 éven át tartó együttélése élettársi viszonyként minősülne. Így a bíróságok jogértelmezése sérti indítványozó alkotmányos jogait. A bírósági jogértelmezés nemcsak indítványozót érinti hátrányosan, a deklarált szűk jogértelmezés az összes élettársi kapcsolatban álló személyt

érinti, de érinthet velük kapcsolatba kerülő harmadik személyeket is. , illetve a velük valamilyen esetlegesen érintheti az emberek magánélethez és az emberi méltósághoz való jogát azzal, hogy nem ismeri el élettársi kapcsolatként olyan eseteket, amelyek a hétköznapi emberek értelmezése és így a társadalom szerint élettársi kapcsolatnak minősülnek.

A joggyakorlat azzal, hogy élettársi kapcsolatot csak akkor állapít meg, amennyiben a felek közös beruházása révén szereznek vagyont a felek, a bíróság olyan jogértelmezéssel tölti ki a Ptk. gazdasági közösség fogalmát jogalkotói tevékenységet végez, amely alkotmányos jogokat sért.

A bíróság szűk jogértelmezése miatt egy önkényes joggyakorlat alakult ki, az állampolgárok nem tudhatják azt, hogy a bíróság az élettársi kapcsolat vizsgálata során mit tart relevánsnak a gazdasági közösség megállapításához. Ez az állampolgároknak a jogbiztonsághoz való alkotmányos jogát sérti.

A joggyakorlat azzal, hogy élettársi kapcsolatot csak akkor állapít meg, amennyiben a felek közös beruházása révén szereznek vagyont a felek, a bíróság olyan jogértelmezéssel tölti ki a Ptk. gazdasági közösség fogalmát, amelynek eredményeképpen a beruházásban aktívan nem részt vevő személyt megfosztja attól, hogy a jog elismerje az élettársi kapcsolatát és így megfosztja attól, hogy az élettársi kapcsolatából eredő jogait érvényesíthesse, és ezen belül többek között az élettársi kapcsolat során szerzett vagyonban fennálló tulajdonjogát érvényesíteni tudja.

A jelen esetben az élettársi kapcsolat alapján felperes jogosult lenne az alperes neve alatt szerzett ingatlanok tekintetében a vagyonmegosztásra arra tekintettel, hogy felek a 12 éves élettársi kapcsolatot követően házasságot kötöttek anélkül, hogy vagyonjogi szerződést kötöttek volna, és így a korábban az életközösség során szerzett vagyon beleolvadt a házassági vagyonba. Így a bíróságok szűk jogértelmezése az ilyen esetekben a felek tulajdonhoz való jogát is sérti, amely alkotmányos védelmet élvez.

ad) Diszkrimináció tilalma

A szűkítő jogértelmezés a diszkrimináció tilalmát is sérti, mivel a vagyonfelhalmozásnak tulajdonít jelentőséget és a vagyonhoz való pénzügyi hozzájárulásnak van jelentősége, míg azokat a tevékenységeket, amelyeket egy kapcsolatban a rosszabb érdekérvényesítő fél, aki általában a nő, nyújt nem tekinti élettársi gazdasági közösséget alapító szolgáltatásnak.

Amint az Alkotmánybíróság a 42/2012. (XII. 20.) AB határozatban kifejtette: „Az Alaptörvény XV. cikke egyaránt tartalmazza az általános egyenlőségi szabályt [(1) bekezdés], és az alapjogok egyenlőségét, illetve a diszkrimináció tilalmát [(2) bekezdés]. Az általános egyenlőségi szabály az Alkotmányban kifejezetten nem szerepelt; az Alkotmánybíróság gyakorlata ezért ezt az alkotmányos demokráciában elengedhetetlen szabályt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése és az Alkotmány 54. § (1) bekezdése együttes értelmezéséből vezette le. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.] Az Alkotmánybíróság érvelése szerint az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében biztosított emberi méltóság joga - mint a 70/A. § (1) bekezdésben említett alapvető jogok legalapvetőbbike -szükségképpen magában foglalja az egyenlően kezelés követelményét a jogrendszer minden normájával szemben.

... Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésével tartalmilag azonos rendelkezés; az Alaptörvény továbbá tartalmazza az Alkotmány 54. § (1)

bekezdésével az emberi méltóságot tekintve egyező II. cikket. E kettő összekapcsolása továbbra is elfogadható, amennyiben az általános egyenlőség követelménye a minden embert megillető méltóságból következik; erre azonban nincs minden esetben szükség, mert az Alaptörvény külön szabályban rögzíti a törvény előtti egyenlőséget. Ezzel együtt a törvény előtti egyenlőség lényegi tartalma változatlanul - az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatával egyezően - az emberek egyenlő méltósága. Az Alaptörvény emberi méltóság klauzulája ugyanis kizárja a törvény előtti egyenlőség eltérő értelmezését, egyben továbbra is meghatározza tartalmát.

... Az Alaptörvény alapján tehát az összefüggés az emberi méltóság (Alaptörvény II. cikk) és az egyenlőség (Alaptörvény XV. cikk) között továbbra is fennmaradt, annak ellenére, hogy az Alkotmányból hiányzó és az Alkotmánybíróság idézett gyakorlatában kialakított általános egyenlőségi szabály most kifejezetten szerepel az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében.

... Az általános egyenlőségi szabály így az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésére alapozható. Ez dogmatikai egyszerűsítés, miközben - a fentiek szerint - a szükségszerű kapcsolat az egyenlő méltóság (Alaptörvény I. cikk és II. cikk) és a törvény előtti tartalmi egyenlőség között változatlanul fennáll, mert az egyenlőség végső alapja az egyenlő méltóság. (42/2012. (XII. 20.) AB határozat 22-25 pont)

Ugyanebben a döntésben az Alkotmánybíróság részletezte, hogy „Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos gyakorlata szerint az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve ha az eltérésnek ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes [pl. 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető viszont az Alkotmány 70/A. §-ába ütköző hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes/alaptörvény ellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható - azonos csoportba tartozó - személyi körben lehetséges. "Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényeges eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket." [8/2000. (III. 31.) AB határozat, ABH 2000, 56, 59.] (42/2012. (XII. 20.) AB határozat 28. pont)

Azaz azt kell vizsgálni, hogy van-e alkotmányos indok arra, hogy a bíróság csak közös pénzügyi szerzést tekintsen gazdasági közösségnek és ne vegye figyelembe azt a különbséget, hogy egy kapcsolatban mindig van egy domináns és egy támogató személy, és a támogató személy – aki általában a nő a kapcsolatban – végzi egy kapcsolaton, családon belül azokat a feladatokat amelyek szükségesek a kapcsolat, család működéséhez – családi élet szervezése, háztartás vezetése, gyerekek nevelése – saját érdekeit is alárendelve a másik fél igényeinek.

Csak akkor nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét ez a gyakorlat, ha a különbségtétel (illetve jelen esetben a családi kapcsolatokon belüli eltérő szerepkörök figyelembe nem vétele) elkerülhetetlen a jogintézmény működéséhez és ez a különbségtétel alkalmas és arányos korlát a jogintézmény érvényesüléséhez. Azonban nincsen semmilyen indok arra, hogy az élettársi közösség érvényesüléséhez miért kellene azt a bíróságok szűk értelmezése szerint értelmezni, és miért ne lehetne és kellene elismerni a párkapcsolatban élő felek kapcsolaton belüli szerepe közötti különbséget.

Amint az Alkotmánybíróság a 3206/2014. (VII. 21.) ügyben levezette az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt általános egyenlőségi szabály értelmezése során kimunkált gyakorlatát „a jogrend valamennyi szabálya tekintetében azért biztosítja az egyenlően kezelés követelményét, mert az egyenlőség végső forrása az egyenlő emberi méltóság. A jogegyenlőség klauzulája a közhatalmat gyakorlók számára tehát azt az alkotmányos parancsot fogalmazza meg, hogy valamennyi személyt egyenlő méltóságuként kezeljenek, és szempontjaikat egyenlő mércével és méltányossággal mérjék. Ez a követelmény pedig az egész jogrendre kiterjed, ugyanis a közhatalmat gyakorlók kötelesek egyenlő elbánást biztosítani a joghatósága alá tartozó minden személy számára. Ebből következik, hogy egy adott szabályozás abban az esetben nem felel meg az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt alkotmányos mércének, ha végső soron az emberi méltósághoz fűződő jogot sérti. Vagyis a jogegyenlőség elve nem bármifajta különbségtételt, hanem csupán az emberi méltóságot sértő megkülönböztetéseket tilalmazza. Alaptörvény-ellenes, vagyis emberi méltóságot sértő megkülönböztetés abban az esetben állapítható meg, ha a különbségtétel önkényes. A hátránnyal járó különbségtétel az általános mérce szerint akkor minősül önkényesnek, ha nincs ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka. Ennek ellenőrzéséhez elsődlegesen az intézkedés legitim célját szükséges vizsgálni. Ezen kívül szükséges értékelni egyfelől azt, hogy az intézkedés alkalmas-e a legitim cél eléréséhez, másfelől pedig azt is, hogy az elérni kívánt, legitim cél által kijelölt személyek köre egybeesik-e az intézkedéssel érintett személyek körével. Mindezen szempontok nyújtanak lehetőséget annak eldöntéséhez, hogy egy különbségtétel önkényesnek, ésszerű indokot nélkülözőnek tekinthető-e. (hasonlóan lásd: 42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [22], [24]-[27], [34]; megerősítette: 23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [87])” (3206/2014. (VII. 21.) AB határozat Indokolás [23] 1.1.)

A 12/2018. (VII. 18.) AB határozatban leírtak szerint „abból szükséges kiindulni, hogy diszkrimináció nemcsak akkor állapítható meg, ha a szabályozás azonos csoporton belül vezet hátrányos megkülönböztetésre, hanem akkor is, ha eltérő csoportba tartozó személyeket kezel azonos módon. A kezelésnek ez a módja is hátrányos megkülönböztetéshez vezet ugyanis abban a sajátos értelemben, hogy a korlátozást az okozza, hogy a szabályozás nem reflektál az elkülönülő csoport megkülönböztető jegyeire, jöllehet az Alaptörvényre visszavezethető, hogy figyelemmel kellene lennie azokra. A diszkrimináció tilalma tehát egyfelől azt követeli meg, hogy a különbözőeket különbözően, másfelől azt, hogy az azonosakat azonos módon kezelje a jog. Az Alkotmánybíróság mindezt úgy fogalmazta meg korábban, hogy "az egyenlő bánásmód követelményéből az fakad, hogy a hasonló eseteket hasonlóan, míg a különböző eseteket különbözőképpen kell kezelni" (3073/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [45]). Azt is megállapította már a testület, hogy "[h]a az állam a különböző helyzetek között - azzal, hogy az azokban rejlő lényeges különbözőségeket figyelmen kívül hagyja - egyenlőtlen elbánást eredményező módon azonosságot állapít meg, az személyek közötti tilos megkülönböztetést eredményez, és ezért alkotmányellenes" (20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [244]; 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [49]; 1/1995. (II. 8.) AB határozat, ABH 1995, 31, 56.).” (12/2018. (VII. 18.) AB határozat 82 pont)

Akkor alkotmányellenes valamely rendelkezés, ha az meg nem engedett diszkriminációt, egyéb alkotmányellenes helyzet teremt, vagy alkotmányos alapjog korlátozását eredményezi.” [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175, 176.]” (Abh.3., ABH 2010, 1913, 1915.)

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában diszkrimináció összehasonlítható - azonos csoportba tartozó - személyi körön belül állapítható meg. A hátrányos megkülönböztetésnek tehát homogén csoporton belül kell fennállnia fogalmilag.

A 42/2012. (XII. 20.) AB határozatban leírtak alapján "az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve, ha az eltérésnek ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes [...]. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető viszont [...] hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható - azonos csoportba tartozó - személyi körben lehetséges" (42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28];

A vizsgált esetben ez azt jelenti, hogy diszkriminatív az a szabályozás, amely olyan bírói mérlegelési lehetőséget ad, hogy a jellemzően egy párkapcsolatban a nők által nyújtott szolgáltatásokat szívességi szolgáltatásnak értékelheti a bírósági gyakorlat.

A diszkrimináció közvetett, mert nem kifejezetten a nőkkel szemben fogalmaz meg többlet elvárást, azonban a tények alapján az esetek nagy részében ez az elvárás a nőket érinti hátrányosan. Jelen esetben az élettársi kapcsolat bíróság elvárása, hogy igazolni kell azt, hogy pénzzel hozzájárult egy vagyontárgy megszerzéséhez, közvetetten hátrányos a nőkre, akik a családok dinamikája és működése miatt kisebb eséllyel tudnak ezen elvárásnak megfelelni.

A közvetett megkülönböztetés vélelmezéséhez kérelmező hivatkozik a KSH 2010. évi kiadványára (csatolva 7. sz. mellékletként), amely igazolja azt, hogy a nők a gazdasági javak felhalmozásának lehetőségei tekintetében hátrányban vannak a férfiakkal szemben: "A nemek eltérő munkaerő-piaci esélyeit jelzik a nemek közötti jövedelmi különbségek. Bár a nők nagyobb arányban töltenek be szellemi munkakört, mint a férfiak – jellemzően tömegesen alacsonyabb presztízsű és/vagy bérezésű, szerényebb előmenetelű helyeken dolgoznak, mint a férfiak. ... A jövedelemszerző és a háztartási elfoglaltságot együttvéve a nők napi munkaideje hosszabb és szabadideje rövidebb, mint a férfiaké."

Indítványozó továbbá hivatkozik arra a közismert tényre, hogyan működnek a családok Magyarországon, és arra a közismert tényre, hogy a nők kevesebbet keresnek mint a férfiak. Kérelmező visszahivatkozik a szívességi szolgáltatás kérdéskörére, amely szintén a háztartásban nagyobb terhet vállalókkal szemben hátrányos.

Indítványozó szerint megállapítható az, hogy a nőkkel szemben közvetetten diszkriminatív az a jogértelmezés és bírósági jogalakítás amely a törvényben általánosan megfogalmazott gazdasági közösség (életközösség) fogalmat olyan tartalommal tölti meg, amely a családon belül munkavégzést nem tekintik az életközösséget megalapító hozzájárulásnak, hanem a gazdasági közösség megállapításához megkívánja, hogy a felek a család vagyoni helyzetének kialakítása során pénzkeresettel támogassák a vagyonfelhalmozást, mivel nem veszi figyelembe a szabályozás során azt, hogy a mai magyar társadalomban a családi együttélés során jellemző munkamegosztást a férfiak és a nők között.

Indítványozó hivatkozik arra, hogy amennyiben a társadalmi hagyományok nem adnak alapot arra, hogy a szabályozást nőkkel szembeni diszkriminációnak tekintse a T. Alkotmánybíróság, a diszkrimináció ugyanezen gondolatmenet alapján megvalósul az élettársi kapcsolatban gyengébb jogérvényesítő féllel szemben, aki a szabályozás miatt vita esetén nem tudja érvényesíteni élettársi kapcsolatából eredő jogokat.

Az európai joggyakorlat széles körben alkalmazza az egyéb védett tulajdonság fogalmát, oly módon definiálva, hogy az „az egyén valamely olyan tulajdonsága, amelyet nem szabad relevánsnak tekinteni az eltérő bánásmód vagy bizonyos előnyök biztosítása szempontjából” (Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról kiadvány 97. oldal) Az európai joggyakorlatban nem előfeltétele a védett tulajdonságra történő hivatkozásnak az, hogy az állatársadalmi sztereotípián alapuljon. „A fogyatékoság, a kor és a szexuális irányultság mellett az EJEK a következőket is védett tulajdonságnak ismerte el az „egyéb helyzet” alapján: apaság családi állapot; szervezetben való tagság; katonai rendfokozat; ha a személynek házasságon kívül született gyermeke van; lakóhely.” (Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról kiadvány 127. oldal) Az európai joggyakorlatban nem előfeltétel a diszkrimináció vizsgálatához az sem, hogy a sértett bizonyítsa a védett tulajdonságát, elegendő az, ha a diszkrimináció az eset körülményei alapján igazolódik. (Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról kiadvány 130. oldal)

Nemzetközi jogba ütköző szabályozás

Indítványozó hivatkozik arra, hogy a vitatott szabályozás a nemzetközi jogba is ütközik az alábbiak szerint:

A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi követelménye (EJEE 6. cikk (1) bekezdés) alapján elvárás, hogy a bíróságok valóban érintsék az eléjük tárt alapvető kérdéseket (Helle kontra Finnország, § 60). Jelen esetben a bíróság megszegte ezen elvárást amikor felperes számára értékelhető tényeket nem vett figyelembe, és amikor önkényesen értékelte a bizonyítékokat.

A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint anyagi jogi követelmény (EJEE 6 cikk (1) bekezdés és EJEE 13. cikk) magán és családi élet védelme (EJEE 8 cikk) és tulajdonhoz való jog (EJEE Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1 cikk) alapján sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, ha a bíróságok nyilvánvalóan önkényesen és hibásan értelmezik a hazai jogot (Barac és mások kontra Montenegró, §§ 32-34.) Az EJEE nem várja el az élettársi viszony szabályozását, azonban elvárja, hogy szabályozása esetén bírósági gyakorlat következetes és egységes legyen (Frimu és mások kontra Románia (dec.)) A államok kötelesek olyan módon alakítani a jogrendszerüket, hogy elkerüljék az eltérő ítéleteket, és kötelesek arra, hogy a feloldják a súlyos ellentmondásokat (Beian kontra Románia (No. 1), §§ 37 és 39).

A diszkrimináció tilalmát az EJEE is szabályozza az EJEE 14. cikk, és Tizenkettedik Kiegészítő Jegyzőkönyv 1 cikk) alapján valamint a mögöttes jogsérelmek, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint anyagi jogi követelmény (EJEE 6 cikk (1) bekezdés) magán és családi élet védelme (EJEE 8 cikk) és tulajdonhoz való jog (EJEE Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1 cikk) alapján.

A vitatott ítéletekben a bíróságok ezen nemzetközi jogi elvárásokat megsértették, így a döntések sértik a nemzetközi jogot.

Indítványozó a jogvédelem szükségessége tekintetében ugyanazon érvekre hivatkozik, amelyeket a fentiekben az adott terület tekintetében már kifejtett.

Így amennyiben az Alaptörvény fent hivatkozott cikkeivel a vitatott ítéletek nem ellentétesek, a döntések sértik az Alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdését, amely előírja azt, hogy „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.”

3. Egyéb nyilatkozatok és melléletek

a) Nyilatkozat arról, hogy az indítványozó kezdeményezte-e a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését: az indítványozó nem kezdeményezte a bíróságon az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését.

b) Ügyvédi meghatalmazás (Melléklet)

Az ügyvédi meghatalmazás 1. sz. mellékletként csatolva.

c) Nyilatkozat az indítványozó személyes adatainak nyilvánosságra hozhatóságáról:

Az indítványozó nem járul hozzá a személyes adatai közzétételéhez.

d) Az érintettséget alátámasztó dokumentumok egyszerű másolata

2. sz. melléklet – elsőfokú ítélet

3. sz. melléklet – másodfokú ítélet

4. sz. melléklet – felülvizsgálati döntés

5. sz. melléklet – 40-es sorszámú, 2011.01.26-i jegyzőkönyv

6. sz. melléklet – legfelsőbb bírósági jogértelmezések a gazdasági közösség kérdéskörében

7. sz. melléklet – a KSH 2010. évi nőkkel kapcsolatos kiadványa

Budapest, 2021. 09.11.

Tisztelettel:

indítványozó
képviselésében
dr. Pénzes Katalin ügyvéd
Dr. Pénzes Katalin Ügyvédi Iroda